

Nr 49

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1959/60 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner m. m.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (bilaga 7, punkterna 84—93), under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 januari 1959, föreslagit riksdagen att

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för bostadsstyrelsen, som föranledes av vad departementschefen förordad;

II. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

III. bemyndiga Kungl. Maj:t att å personalförteckningen för länsbostadsnämnderna uppföra ytterligare 3 tjänster som kontorsbiträde i Ao 5;

IV. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

V. godkänna av departementschefen förordad ändring i villkoren för beviljande av ränteeftergift;

VI. godkänna av departementschefen förordad ändring i villkoren för åtnjutande av familjebostadsbidrag;

VII. godkänna av departementschefen förordad ändring i villkoren för åtnjutande av förbättringslån;

VIII. för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa

1) till Bostadsstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 080 500 kronor;

2) till Bostadsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 948 000 kronor;

3) till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 488 000 kronor;

4) till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av 676 000 kronor;

5) till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter ett förslagsanslag av 150 000 000 kronor;

6) till Bostadsrabatter ett förslagsanslag av 140 000 000 kronor;

7) till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ett reservationsanslag av 13 000 000 kronor;

8) till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor;

9) till Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor ett reservationsanslag av 25 000 kronor;

10) till Förberedelser till en bostadsräkning ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under kapitalbudgeten (bilaga 26, punkterna 4, 5 och 9), under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 januari 1959, föreslagit riksdagen att

I. godkänna av departementschefen förordade ändringar i bestämmelserna om tertiärlån och egnahemslån m. m.;

II. medgiva, att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 755 000 000 kronor;

III. godkänna av departementschefen förordade ändringar i bestämmelserna om lån till anskaffande av byggnadsmaskiner m. m.;

IV. godkänna av departementschefen förordade ändringar i bestämmelserna om tilläggs lån;

V. medgiva, att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 80 000 000 kronor;

VI. för budgetåret 1959/60 å kapitalbudgeten anvisa

a) under statens utlåningsfonder

1) till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av 700 000 000 kronor;

2) till Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien ett investeringsanslag av 100 kronor;

b) under fonden för låneunderstöd

till Räntefria lån till bostadsbyggande ett investeringsanslag av 120 000 000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen från första kammaren

I: 72 av herr *Mattsson*,

I: 82 av herr *Ragnar Bergh*,

I: 114 av herrar *Birke och Sveningsson*,

I: 115 av herr *Ewerlöf m. fl.*,

I: 116 av herr *Ewerlöf m. fl.*,

I: 117 av herr *Aastrup m. fl.*,

I: 206 av herr *Sundelin*,

I: 209 av herr *Bengtson m. fl.*,

I: 212 av herr *Lindblom* samt

från andra kammaren

- II: 34 av herrar *Larsson* i Julita och *Ekström* i Björkvik,
 - II: 99 av herrar *Jansson* i Benestad och *Gustavsson* i Alvesta,
 - II: 100 av herrar *Magnusson* i Borås och *Nordgren*,
 - II: 106 av herrar *Senander* och *Holmberg*,
 - II: 156 av herr *Björkman m. fl.*,
 - II: 157 av herr *Hjalmarson m. fl.*,
 - II: 158 av herr *Ohlin m. fl.*,
 - II: 159 av herr *Hjalmarson m. fl.*,
 - II: 160 av herr *Haglund* och fru *Thunvall*,
 - II: 261 av herr *Ståhl m. fl.*,
 - II: 264 av herr *Hedlund m. fl.*,
 - II: 265 av herr *Johansson* i Stockholm *m. fl.*,
 - II: 267 av herrar *Wedén* och *Rydén* samt
 - II: 269 av herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Wedén*.
- Yrkandena i nämnda motioner redovisas i det följande.

Utskottet har vidare till behandling förehaft de redogörelser, som riksdagens år 1958 församlade revisorer lämnat i sin berättelse (del I, § 12 och § 14) angående dels synpunkter på den statliga långivningen till egna hem och dels samernas bostadsfråga.

De av revisorerna i nämnda sammanhang gjorda uttalandena redovisas i det följande.

Beträffande de över revisorernas ifrågavarande redogörelser inhämtade förklaringarna torde få hänvisas till revisorernas berättelse (del II, § 12 och § 14).

PROPOSITIONEN

Femte huvudtiteln

Bostadsstyrelsen: Avlöningar. Frågan om fördelningen av uppgifter mellan de bostadspolitiska organen prövades senast vid förra årets riksdag med anledning av byggnadslåneutredningens förslag till förenklad bostadslångivning. Riksdagen beslöt därvid, att den tidigare påbörjade utflyttningen av flerfamiljshusärenden från bostadsstyrelsen till länsbostadsnämnderna skulle fortsättas i den omfattning, som visade sig praktiskt möjlig eller lämplig. Vidare borde en tidigare av styrelsen påbörjad begränsad utflyttning till kommunerna av den tekniska granskningen i låneärenden fortsättas och granskningen till en början anförtros städer med minst 10 000 invånare samt andra kommuner, där byggnadsnämnden hade tillgång till arkitekt.

Bostadsstyrelsen har vid sin prövning av frågan om den fortsatta utflyttningen av flerfamiljshusärenden ansett, att styrelsen med hänsyn till sin informerande, direktivgivande och övervakande funktion har behov av att

ha kvar någon del av denna långivning. På grund härav föreslås, att styrelsen — utöver egnahemslångivningen i Stockholm, där någon motsvarighet till länsbostadsnämnd ej finns — alltjämt skall handha långivningen till flerfamiljshus i Stockholm med vissa förortskommuner, Göteborg med Mölndal och Partille samt Malmö med Lund. I övrigt förutsättes, att handläggningen av flerfamiljshusärendena utflyttas till nämnderna. Utflyttningen skulle därmed bli total i 21 län. Beträffande den tekniska granskningen i låneärenden räknar styrelsen med möjligheten av en successiv utflyttning till kommunerna län för län. Undantag göres dock för förbättringslåneärendena, vilka anses böra handläggas såsom hittills.

För egen del anser departementschefen, att styrelsens förslag i fråga om fördelningen av de nämnda arbetsuppgifterna på olika organ bör godtagas tills vidare och att det får bli beroende av erfarenheterna i vad mån en ytterligare utflyttning bör komma till stånd. Även andra omständigheter, såsom en eventuell ändring i länsindelningen för stockholms- och göteborgsområdena, kan emellertid komma att få betydelse för denna fråga. Vidare anmäles i detta sammanhang, att inom socialdepartementet utarbetats en promemoria med förslag angående utformningen av ett kreditgarantisystem på egnahemsområdet. Förslaget innebär att de enskilda kreditinstituten självständigt skall handha egnahemslångivningen utan att i huvudsak statlig myndighet medverkar annat än då vissa förlustrisker aktualiseras. Promemorian remissbehandlas f. n. Om förutsättningar för införandet av ett kreditgarantisystem redan under nästa budgetår visar sig föreligga, har departementschefen för avsikt föreslå Kungl. Maj:t att anmäla frågan för årets riksdag. Genomföres ett kreditgarantisystem, kommer på längre sikt en väsentlig lättnad att inträda i arbetsbördan för de bostadspolitiska organen, främst vad gäller länsbostadsnämnderna.

Vid anmälan förra året av de av bostadsstyrelsen nu behandlade decentraliseringsåtgärderna anförde departementschefen, att det för genomförandet av desamma var av väsentlig betydelse att styrelsens direktivgivning till länsbostadsnämnder och förmedlingsorgan blev klar och entydig. Av direktiven borde enligt departementschefens mening bl. a. klart framgå de metoder som borde tillämpas i fråga om värdering och hyressättning. Av särskild vikt ansågs det vara, att kommunernas byggnadskontroll och tekniska granskning blev så enkel som möjligt, vilket borde beaktas vid utformningen av direktiven. Det framhölls även, att anvisningar, som innefattade villkor för lån, borde vara tillgängliga för lånesökande. Uppdrag har sedermera lämnats bostadsstyrelsen att utarbeta förslag till direktiv i angiven riktning. Sedan styrelsen inkommit med förslag i ämnet har departementschefen för avsikt att efter närmare granskning underställa Kungl. Maj:t direktiven för fastställelse. En direktivgivning med det innehåll departementschefen avser har inte endast betydelse som ett viktigt led i informationsverksamheten utan bör enligt departementschefens mening även kunna minska behovet av personal för kontrollerande och övervakande uppgifter hos det centrala bostadspolitiska organet.

Bostadsstyrelsens förslag beträffande personalorganisationen för styrelsen och länsbostadsnämnderna innefattar för styrelsens vidkommande en minskning med 22 heltidstjänster samt för länsbostadsnämndernas del en ökning med samma antal tjänster. Som framgår närmare av det följande tillstyrker departementschefen styrelsens förslag beträffande ökningen av antalet tjänster hos nämnderna. I fråga om styrelsens organisation föreslås däremot en minskning med 33 tjänster i stället för 22. Skillnaden i förhållande till bostadsstyrelsens beräkning ligger i huvudsak däri, att departementschefen inte ansett sig kunna tillstyrka flertalet av de i styrelsens förslag upptagna personalförstärkningarna.

Frågan om styrelsens personalorganisation kan emellertid därmed icke anses slutgiltigt löst. Vid sin bedömning av personalbehovet har departementschefen med anledning av vad styrelsen anfört kommit fram till att, på ett mindre undantag när, frågan om indragning av för den tekniska granskningen avsedda tjänster bör hållas öppen i avvaktan på att utläggningen av denna granskning på kommunerna blir genomförd. Vidare framhålles, att i byggnadsforskningsutredningens uppdrag ingår att pröva i vad mån vissa arbetsuppgifter, som ankommer på styrelsen, kan överflyttas på nämnden för byggnadsforskning. Om den förut berörda frågan om införande av ett kreditgarantisystem får en positiv lösning, kommer personalbehovet att påverkas även härav. Det kan med hänsyn härtill bli aktuellt att framdeles närmare överse organisationen. I detta sammanhang erinras vidare om att departementschefen vid anmälan av socialstyrelsens avlöningsanslag har förutsatt en undersökning av möjligheterna att i nämnda verk utbyta ledigblivande amanuens tjänster mot kanslitjänster eller kvalificerade biträdes tjänster. En sådan genomgång bör ske också i bostadsstyrelsens.

För nästa budgetår föreslås att följande ändringar vidtages i bostadsstyrelsens personalorganisation.

Beträffande de av styrelsen föreslagna personalförstärkningarna tillstyrkes, att på kanslibyråns allmänna sektion inrättas en förste byråsekreterartjänst i Ae 21 för uppgifter i samband med informationsverksamheten samt på byråns kamerala sektion en tjänst för maskinoperatör i Ae 9. Vidare förordas, att lånebyråns värderingssektion med hänsyn till sektionens kvalificerade uppgifter tillföres en förste byråingenjörstjänst i Ae 23, vilken bör överföras från byråns flerfamiljshussektion.

I fråga om de föreslagna personalminskningarna tillstyrkes styrelsens förslag såvitt gäller kanslibyrån med undantag av en för allmänna sektionen upptagen assistenttjänst i Ae 12. Då indragningen av tjänsten i styrelsens förslag gjorts beroende av vissa personalförstärkingar, som departementschefen inte kunnat biträda, bör tjänsten kvarstå.

Vad angår tekniska byrån förordas, utöver de av styrelsen föreslagna minskningarna, att nuvarande tre heltidstjänster i Ag 24 på arkitektsektionen, vilka är avsedda för anställande på deltid av fem arkitekter, med anledning av den förestående utläggningen på kommunerna av den tekniska granskningen tills vidare minskas med en heltidstjänst.

Beträffande lånebyrån tillstyrkes de av styrelsen under juridiska sektionen och marksektionen angivna minskningarna. I fråga om flerfamiljshussektionen föreslås att följande tjänster — utöver förenämnda förste byråingenjörstjänst i Ae 23 — indrages, nämligen en förste byråingenjörstjänst i Ae 21, två byråingenjörstjänster i Ae 19, en ingenjörstjänst i Ae 17, tre ingenjörstjänster i högst Ae 15, en kansliskrivartjänst i Ae 10, en kontoristtjänst i Ae 9 och fem kanslibiträdestjänster i Ae 7.

Styrelsens förslag beträffande den personal, som nu avlönas med tillfälliga medel, biträdes utom vad avser en amanuensstjänst.

Som framgår av vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en kontoristtjänst i Ae 9 på planeringsbyråns utredningssektion ändras till en biblioteksassistenttjänst i Ae 10 samt en förste kansliskrivartjänst i Ao 12 på lånebyråns juridiska sektion uppflyttas till kontorsskrivartjänst i Ao 13.

I det följande föreslås att för nästa budgetår uppföres ett särskilt anslag för förberedelser till en bostadsräkning. Det för innevarande budgetår under icke-ordinarieposten beräknade beloppet av 50 000 kronor för dylika förberedelser bör därför såsom styrelsen föreslagit utgå.

Under anslaget bör för nästa budgetår i enlighet med styrelsens förslag beräknas ett belopp av 75 000 kronor för att om behov därav uppkommer övergångsvis anställa befattningshavare, vilkas tjänster indrages. Möjlighet bör därjämte finnas att i samband med omplaceringar föra till indragning föreslagna tjänster å övergångsstat.

Medelsanvisningen under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör minskas med 25 000 kronor till följd av att tjänstgöringen för en av styrelsen på heltid anlitad sakkunnig numera upphört.

Det föreslås, att tjänsten som kamrerare i Ae 23 samt en kansliskrivartjänst i Ae 10 på statistiska sektionen föres på ordinarie stat.

De av departementschefen förordade förslagen medför, inberäknat omräkningsposterna, en minskning av medelsbehovet under anslaget med 422 200 kronor. Anslaget bör alltså upptagas med (4 502 700 — 422 200) 4 080 500 kronor.

Bostadsstyrelsen: Omkostnader. För publikationstryck samt för hyra för hålkortsmaskiner m. m. beräknas ytterligare 4 500 resp. 59 000 kronor. Under posten till reseersättningar tillstyrkes en höjning med 5 000 kronor. Medelsanvisningen till expenser för annat än eget behov bör med hänsyn till belastningen ökas med 15 000 kronor. Posten till bränsle, lyse och vatten minskas med 20 000 kronor. Under posten till övriga expenser för eget behov har styrelsen upptagit ett belopp av 250 000 kronor för engångskostnader i samband med att styrelsen flyttar till nya lokaler. På grund av att vissa av styrelsens gamla lokaler måst utrymmas tidigare än beräknat har Kungl. Maj:t ställt 50 000 kronor av nämnda belopp till styrelsens förfogande redan innevarande budgetår. Återstående 200 000 kronor bör anvisas för nästa

budgetår. Den av styrelsen i detta sammanhang berörda frågan om en specialförsäkring är fortfarande under utredning hos styrelsen. Departementschefen är inte beredd att nu ta ställning till om några särskilda åtgärder erfordras i anledning av försäkringskontrollens slopande men föreslår dock, att det av styrelsen härför beräknade beloppet av 11 000 kronor upptages under anslaget och att det får ankomma på Kungl. Maj:t att besluta i frågan. Anslaget bör alltså höjas med 274 500 kronor samt upptagas med 948 000 kronor.

Länsbostadsnämnderna: Avlöningar. Bostadsstyrelsen har beträffande arbetsmängden hos länsbostadsnämnderna anfört, att det totala antalet ansökningar om egnahemslån och förbättringslån varit i stort sett oförändrat under budgetåren 1956/57 och 1957/58. Antalet ansökningar om egnahemslån ökade emellertid under budgetåret 1957/58 med drygt 1 400, medan antalet ansökningar om förbättringslån minskade med drygt 1 100. Nämndernas långivning till flerfamiljshus visade en ökning beträffande preliminära ansökningar från 12 565 under budgetåret 1956/57 till 26 092 under budgetåret 1957/58. Under sistnämnda budgetår genomförda ändringar i fördelningen av flerfamiljshusärenden mellan styrelsen och nämnderna kommer emellertid att få full effekt först under innevarande budgetår. Styrelsens beräkningar av bostadsbyggandets omfattning under innevarande och nästa budgetår innebär, att långivningen till såväl egnahem som flerfamiljshus kommer att öka. Vidare har styrelsen utgått från att handläggningen av flerfamiljshusärenden skall ytterligare decentraliseras, vilket medför att av samtliga ansökningar om tertiärlån ca 80 % skulle komma att behandlas av nämnderna. En betydande arbetsvolym vilar även på nämndernas kamerala avdelningar. Den 30 juni 1958 var antalet av nämnderna utanordnade lån ca 118 000, varav 26 000 kom på budgetåret 1957/58. I samband med den ytterligare utflyttningen av flerfamiljshusärenden beräknas nämnderna komma att från styrelsen övertaga pantvården beträffande tillhoppa 6 000 lån. Arbetet med utanordning och pantvård är redan nu så omfattande, att det för många nämnder inte är möjligt att utan personalförstärkning tillfredsställande sköta dessa arbetsuppgifter.

Vid anmälan av bostadsstyrelsens avlöningsanslag har departementschefen tillstyrkt att långivningen till flerfamiljshus utflyttas till länsbostadsnämnderna i den omfattning som styrelsen har föreslagit. I annat sammanhang anmäles frågan om utvidgad ram för bostadsbyggandet. Innebörden härav är att långivningen kommer att öka betydligt. Nämndernas behov av personalförstärkning bör följaktligen bedömas med hänsyn till dels den omfattande decentraliseringen och dels den ökade långivningen.

I det föregående har förutskickats möjligheten av att ett kreditgarantisystem införes på egnahemsområdet. Om detta blir fallet, kommer en väsentlig lättnad att inträda i nämndernas arbetsbörda i vad gäller beviljande av egnahemslån. Lånestocken kommer emellertid att öka även om ett kreditgarantisystem på egnahemsområdet införes, beroende på att ett antal

förbättringslån och tertiärlån årligen tillkommer. Denna ökning ävensom förberedelsearbetet i samband med övergång till kreditgarantier i stället för egnahemslån torde medföra att man först efter en avsevärd tid kan räkna med någon mera påtaglig minskning av nämndernas nuvarande personalbehov. Ett genomförande av det tänkta garantisystemet skulle därför i första hand betyda, att en fortsatt ökning av nämndernas arbetsuppgifter motverkades. Under alla förhållanden kan nämndernas personalbehov för nästa budgetår bedömas oberoende av denna fråga.

På grund av vad nu anförts tillstyrkes, att nämndernas personalorganisation förstärkes i den omfattning som framgår av det följande.

Vad angår ingenjörspersonalen förordas i anslutning till styrelsens förslag inrättande av två ingenjörstjänster i Ae 17 och två ingenjörstjänster i Ae 15. Den av styrelsen föreslagna förstärkningen av biträdespersonalen med tre kanslibiträden i Ae 7 och fem biträden i reglerad befordringsgång biträdes. Vidare tillstyrkes med anledning av styrelsens förslag, att 10 assistenttjänster i Ae 15 inrättas för att direktörerna och kamrerarna skall kunna avlastas vissa arbetsuppgifter. Antalet kontorsbiträdestjänster i Ao 5 föreslås ökat med 3 till 51.

Vad nu förordats medför, inberäknat omräkningsposterna, en ökning av medelsbehovet under anslaget med 416 000 kronor. Anslaget upptages alltså med (4 072 000 + 416 000) 4 488 000 kronor.

Länsbostadsnämnderna: Omkostnader. Anslaget föreslås höjt med 73 000 kronor, varav 3 000 kronor till sjukvård m. m., 15 000 kronor till reseersättningar och 55 000 kronor till övriga expenser.

Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån. Från anslaget bestrides främst kostnaderna för sådan eftergift å ränta och amortering beträffande tertiär- och egnahemslån, som lämnas låntagare i anledning av att räntan å underliggande krediter överstiger en bestämd räntesats ävensom kostnaderna för ränteeftergift avseende företag finansierade utan statliga lån.

Departementschefen anför att genom beslut av 1957 års riksdag den garanterade räntan å primär- och sekundärlån höjdes med en halv procent. Denna ränta utgör därefter i fråga om primärlån 4,5 procent för hus som tillkommit i början och mitten av 1940-talet, 4 procent för hus som färdigställda i slutet av 1940-talet och i början av 1950-talet samt 3,5 procent för senare tillkomna hus. Att den garanterade räntan är olika för skilda årsgrupper av hus beror på att det ansetts önskvärt att undvika en alltför stark hyressplittring. Byggnadskostnaderna har sedan början av 1940-talet varit stigande. Om den garanterade räntan vore densamma för alla statsbelånade hus, skulle hyrorna i under senare år färdigställda hus därför vara avsevärt högre än hyrorna i tidigare tillkomna hus.

Vid riksdagens tidigare prövning av den garanterade räntans höjd har

det visserligen framhållits såsom önskvärt att en viss anpassning av denna ränta till lånemarknadsräntan kommer till stånd. Det har emellertid understrukits, att staten bör lämna ett skydd mot tillfälligt höga räntor. Huruvida man för framtiden bör räkna med en i stort sett oförändrad räntnivå eller en påtaglig ändring i den ena eller den andra riktningen är det svårt att ha en bestämd mening om. Statens utgifter för ränteeftergifter är betydande. Det är ett allmänt önskemål att de såvitt möjligt minskas. Att i nuvarande ovissa läge allmänt höja den garanterade räntan synes emellertid inte välbetänkt. Denna ståndpunkt bör ses mot bakgrunden av att i det följande kommer att föreslås ett slopande av de ortsdifferentierade tilläggs-lånen och en ökad återbetalning av beviljade tilläggs-lån. Om detta förslag godtages får hyrorna för under 1950-talet tillkomna hus justeras något uppåt. På grund härav anser departementschefen att de för primär- och sekundärlån garanterade räntorna bör bibehållas tills vidare.

F. n. gäller att ränteeftergift kan utgå först sedan primär- och sekundärlån har lyfts. I en del fall förflyter lång tid från det ett bostadshus färdigställts till dess primär- och sekundärlån kan lyftas. Orsaken är vanligen att söka i svårigheter att få krediter. De av det lånebeviljande organet fastställda högsta hyrorna är beräknade på grundval av de av staten garanterade, låga räntorna och gäller från inflyttningdagen. Så länge primär- och sekundärlån inte erhållits får fastighetsägaren vidkännas kostnader för kvarstående byggnadskreditiv, som endast delvis kan täckas med hysesinkomster. För att i någon mån komma till rätta med detta problem medger det lånebeviljande organet ett tillägg till belåningsvärdet, som är beräknat med hänsyn till extra kapitalutgifter under högst tio månader efter husets färdigställande.

I enstaka fall kan det dröja ett år eller ännu längre tid efter husets färdigställande innan primär- och sekundärlån kan lyftas. I dylika fall kan fastighetens ägare på grund av de höga kreditivkostnaderna råka i ekonomiska svårigheter. Det anses skäligt att i dessa fall medge att ränteeftergift beviljas för tid innan primär- och sekundärlån lyftes. För att vidmakthålla låntagarens intresse av att snabbt få lånefrågorna definitivt reglerade bör eftergiftens storlek inte göras beroende av kreditivkostnaderna utan av rådande räntesatser för primär- och sekundärlån. Det föreslås få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter i ämnet.

Bostadsstyrelsen har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 150 000 000 kronor. Departementschefens förslag till jämkning i villkoren för beviljande av ränteeftergift torde icke nämnvärt påverka anslagsbehovet. Det tillstyrkes därför att anslaget upptages med det av styrelsen beräknade beloppet.

Bostadsrabatter. Från anslaget bestrides utgifterna för dels familjebostadsbidrag, familjebidrag och bränslebidrag och dels pensionärsbostadsbidrag.

Bostadsstyrelsen föreslår, att samtliga inkomststreck för familjebostads-

bidragen höjes med 1 500 kronor. Med hänsyn till gällande bestämmelser om prövning av redan utgående bidrag m. m. föreslås att höjningen genomföres fr. o. m. den 1 januari 1960.

För nästa budgetår beräknar styrelsen en utgiftsökning med 15 000 000 kronor för familjebostadsbidrag, familjebidrag och bränslebidrag, vilket innebär att nettoutgifterna under budgetåret skulle komma att uppgå till ca 120 000 000 kronor. Om styrelsens förslag till höjning fr. o. m. den 1 januari 1960 av inkomststrecken för familjebostadsbidrag vinner bifall, väntas bidragsgivningen komma att öka väsentligt under nästa budgetår. Med hänsyn till att bidragsbeloppen utbetalas till kommunerna kvartalsvis i förskott, kommer den av inkomststreckens höjning betingade utgiftsökningen att avse tre kvartal. Vid ett genomförande av styrelsens förslag kan utgiftsökningen under budgetåret 1959/60 jämfört med budgetåret 1958/59 uppskattas till 30 000 000 kronor och således nettoutgifterna till 150 000 000 kronor.

I pensionärsbostadsbidrag utbetalades under budgetåret 1957/58 450 200 kronor avseende budgetåret dessförinnan. Styrelsen beräknar att bidrag för budgetåret 1957/58 kommer att beviljas för ca 4 700 lägenheter med ett belopp av 575 000 kronor. Detta belopp kommer att utbetalas under budgetåret 1958/59. Den ändrade utformningen av statens stöd till pensionärsbostäder, som beslutades av förra årets riksdag med verkan från den 1 januari 1959, beräknas icke komma att nämnvärt påverka utgifterna för pensionärsbostadsbidrag förrän tidigast under budgetåret 1960/61. Utgifterna för sådana bidrag under budgetåret 1959/60 beräknas icke vara av den storleksordning att de påverkar anslagsberäkningen.

För budgetåret 1959/60 beräknar således styrelsen nettoutgifterna och därmed anslagsbehovet till 150 000 000 kronor.

Departementschefen berör först bostadsstyrelsens förslag om höjning av inkomststrecken för familjebostadsbidrag och erinrar om att det vid tidigare prövning av inkomststreckens höjd ansetts, att man endast borde beakta levnadskostnadernas förändringar och sådana förändringar i beskattningsreglerna, som påverkar relationen mellan årsinkomst och beskattningsbar inkomst. Frågan om inkomststreckens höjd anmäldes senast för 1957 års riksdag. En allmän höjning av inkomststrecken ansågs då icke påkallad. Om den förenämnda principen beträffande omprövning av inkomststrecken tillämpas, kan levnadskostnadernas förändringar under de två senaste åren beräknas motivera, att inkomststrecket för helt bidrag till familj med två barn höjes med 1 000 kronor från 6 000 kronor till 7 000 kronor i till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst. Även övriga inkomststreck bör höjas med samma belopp. Styrelsens förslag att de nya inkomststrecken skall gälla fr. o. m. den 1 januari 1960 godtas.

Bostadsstyrelsen har beräknat anslagsbehovet till 150 000 000 kronor. Departementschefens förslag i fråga om inkomststrecken bör föranleda, att anslaget uppföres med förslagsvis 140 000 000 kronor.

Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet. Från detta anslag bestrides utgifterna för förbättringslån i den mån de är ränte- och amorteringsfria, statsbidrag till fiskarbostäder samt förvaltningsbidrag till förmedlare av bostadsegnaemslån. Från anslaget skall fr. o. m. den 1 januari 1959 även bestridas utgifter för bidrag för specialinredning av invalidlägenheter. Vid utgången av budgetåret 1957/58 fanns å anslaget en reservation av 35 552 201 kronor.

I det föregående har departementschefen tillstyrkt att inkomststrecken för familjebostadsbidrag höjes med 1 000 kronor. Inkomststrecket för räntefritt stående förbättringslån, som f. n. utgör 5 000 kronor i till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst, anses likaledes böra höjas med 1 000 kronor. Ändringen bör gälla fr. o. m. den 1 juli 1959.

I detta sammanhang erinras om att jämlikt riksdagens bemyndigande fr. o. m. 1951 i Karesuando kommun ett antal bostäder upprustats eller ersatts med nybyggnad av enkel standard, varvid förbättringslån beviljats med förhöjd räntefri stående del. Verksamheten har gett ett gott resultat; kostnaderna för byggnadsarbetena har blivit låga. Vissa av de åsyftade arbetena kvarstår att utföra. I kommunen kommer att uppföras några små pensionärshem samt några s. k. byatvättstugor. Vidare planeras en upprustning av samernas bostäder.

För att de nämnda byggnadsarbetena skall kunna bedrivas rationellt och kostnaderna hållas nere är det nödvändigt att en erfaren byggnadstekniker anställs som arbetsledare. Liksom hittills varit fallet torde för bestridande av kostnaderna för arbetsledning visst statsbidrag böra beviljas.

Långivningens omfattning under nästa budgetår blir beroende bl. a. av de ändringar i lånevillkoren, som har genomförts fr. o. m. den 1 januari 1959. Den sänkning av det räntefria lånets maximibelopp från 8 000 till 4 000 kronor, som med visst undantag gäller fr. o. m. nämnda dag, kommer att minska medelsbehovet samtidigt som möjligheten att för upprustning av åldringars och vissa andra gruppers bostäder bevilja lån intill 10 000 kronor per hus ökar medelsbehovet. Innan erfarenhet vunnits av de nya lånevillkoren anses det ligga närmast till hands räkna med att medelsbehovet kommer att minska utöver vad som varit förhållandet under förra budgetåret. Hela det för innevarande budgetår disponibla beloppet torde på grund härav inte komma att tagas i anspråk. Antages att såväl innevarande som nästa budgetår omkring 20 000 000 kronor kommer att disponeras för ändamålet kan anslagsbehovet för sistnämnda budgetår beräknas till 13 000 000 kronor. Övriga utgifter, som skall bestridas från ifrågavande anslag, torde inte böra föranleda en uppräknning av sagda belopp.

Bidrag till inrättande av pensionärshem. Anslag till ifrågavarande verksamhet anvisas endast i den mån medel erfordras för utbetalning av beviljade bidrag. Den särskilda bidragsgivningen till inrättande av pensionärshem upphör med utgången av år 1958. Därefter skall statens stöd till åldringar-

nas bostadsförsörjning utgå i form av årliga pensionärsbostadsbidrag från anslaget till bostadsrabatter.

Bestämmelserna om statsbidrag till anordnande av pensionärshem har med utgången av förra året upphört att gälla. För pensionärshem kan i stället beviljas dels tertiärlån på vanliga grunder, dels pensionärsbostadsbidrag. Under de senaste budgetåren har statsbidrag beviljats för pensionärshem med ett belopp av 10 000 000 kronor per budgetår. Av sysselsättningspolitiska skäl utökades bidragsgivningen under andra halvåret 1958. Bostadsstyrelsen beräknar, att efterfrågan på utbetalning av beviljade lån under innevarande budgetår kommer att överstiga det disponibla beloppet. Bl. a. på grund härav anses medelsanvisningen för nästa budgetår böra höjas. Departementschefen förordar, att anslaget uppföres med 10 000 000 kronor.

Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor. Anslaget uppföres i enlighet med bostadsstyrelsens förslag med ett oförändrat belopp av 25 000 kronor.

Förberedelser till en bostadsräkning. Bostadsstyrelsen har lagt fram förslag till plan för en allmän bostadsräkning år 1960 m. m. Kostnaderna för bostadsräkningens genomförande har av styrelsen uppskattats till ca 7 milj. kronor.

Departementschefen är inte beredd att på föreliggande material taga ställning till frågan om hur en plan för en bostadsräkning år 1960 bör utformas. Möjligheterna att åstadkomma en bostadsräkning inom en lägre kostnadsram än vad bostadsstyrelsen har antagit anses böra närmare undersökas. Av betydelse är härvid bl. a. hur den tänkta samordningen med den samtidiga folkräkningen kan ordnas när det gäller såväl insamlingen som bearbetningen av uppgifterna.

Departementschefen har för avsikt att låta närmare undersöka dessa och andra frågor i samråd med berörda myndigheter. Vid denna undersökning bör även omfattningen av de erforderliga förberedelserna närmare prövas. Emellertid är det viktigt att förberedelsearbetet kan fortgå. Det föreslås därför, att för nästa budgetår för detta ändamål anvisas ett anslag av 300 000 kronor. Det anses böra få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om anslagets disposition.

Kapitalbudgeten

Lånefonden för bostadsbyggande. Från fonden, till vilken medel anvisas endast i den mån så erfordras för utbetalning av beviljade lån, utlämnas tertiärlån till flerfamiljshus samt räntebärande egnahemslån och förbättringslån. För varje budgetår fastställs en ram för långivningen. För innevarande budgetår har anslaget till fonden uppförts med 600 000 000 kronor.

Departementschefen har intet att erinra mot bostadsstyrelsens förslag att man icke längre under alla förhållanden bör kräva att ett med bostadsanskaffningslån finansierat eget hem skall innehålla endast en lägenhet. Vad styrelsen föreslagit i fråga om enhetlig ränta å egnahemslån och terfärlån godtages även. Departementschefen finner det vidare rimligt, att för rum, som tillkommer för att bereda bostad åt elever vid musikhögskolan, lån bör kunna beviljas på de för studentbostäder gällande villkoren.

Vid anmälan angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59 har departementschefen förordat att det för budgetåret uppställda byggnadsprogrammet skall utökas med 8 000 lägenheter från 63 000 till 71 000 lägenheter. Anledningen härtill är främst att det av arbetsmarknadspolitiska skäl visat sig önskvärt att avsevärt öka igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag utöver vad som enligt programmet bort komma i fråga. För att bereda byggnadsarbetarna sysselsättning under vintern 1959/60 är det vidare nödvändigt att igångsättningen under andra kvartalet i år ges stor omfattning. Den nämnda utvidgningen av byggnadsprogrammet för innevarande budgetår tar sikte på att åstadkomma en dylik igångsättning.

Behovet av en planering av bostadsbyggandet på längre sikt är allmänt omvittnat. Det är vidare angeläget, att bostadsbyggandet såvitt möjligt hållas på en jämn nivå. Tvåra kastningar i fråga om produktionens storlek försvårar ett rationellt byggande och verkar uppdrivande på kostnaderna. Härav kan emellertid inte dragas den slutsatsen att det är önskvärt att uppställa ett fixerat, stelt program för bostadsbyggandet för två eller flera år framöver. Erfarenheterna från efterkrigstiden visar, att förändringar i den allmänna ekonomiska konjunkturen i hög grad påverkar förhållandena på byggnadsmarknaden. Investeringar i framför allt industrianläggningar är mycket konjunkturkänsliga. Även om det är möjligt att med olika ekonomiskt-politiska medel utjämna svängningarna i dylika investeringar blir variationerna ändock betydande. Under sådana förhållanden kan det inte undvikas, att en viss anpassning av bostadsbyggandets storlek efter konjunkturlägets växlingar får ske. Ett uttryck härför är den planerade stora igångsättningen av bostadsbyggen under innevarande budgetår, avseende företag med inte mindre än 71 000 lägenheter. Om konjunkturläget förbättras i en nära framtid och därmed övriga byggnadsinvesteringar på nytt ökas, får man försöka undvika stockningar i produktionen och förlängda byggnadstider med åtföljande kostnadsfördyringar genom att i någon mån hålla tillbaka den ökade igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag.

Ur bostadsmarknadssynpunkt har det ansetts angeläget, att bostadsbyggandet omfattar åtminstone 65 000 lägenheter per år. Denna bedömning torde i stort sett vara riktig. Inom denna ram förefaller det angeläget att ytterligare öka bostadsbyggandet i de största städerna, där bostadsunderskottet är betydande. Man får dock räkna med att en mera betydande och snabb ökning av bostadsproduktionen på dessa orter stöter på olika slags praktiska hinder. Å andra sidan finns tecken, som tyder på att den nuva-

rande bostadsproduktionen på en del medelstora och små orter är så stor, att bostadsunderskottet där snart är täckt. Efterfrågan på bostäder har på sina håll dämpats till följd av nedgången i konjunkturen. Det är därför tänkbart att i vissa samhällen redan under nästa budgetår tveksamhet om lämpligheten av en fortsatt stor bostadsproduktion kommer att yppa sig. Utvecklingen av bostadsmarknaden bör därför följas mycket noga. Kommuner och byggherrar bör vara beredda att snabbt anpassa sina byggnadsprogram till förändringar på marknaden.

Med det sagda har departementschefen försökt ange skälen till att han funnit det lämpligt att för nästa budgetår liksom skett för innevarande budgetår uppställa ett minimiprogram för bostadsbyggandet avseende 63 000 lägenheter. Programmet förutsätter att planeringen av byggnadsprojekt sker i sådan takt, att produktionen, om behov därav visar sig föreligga, kan ökas avsevärt i förhållande till programmet.

Det är naturligtvis svårt att nu bedöma konjunkturläget i slutet av detta år. Om emellertid det nuvarande konjunkturläget blir bestående ännu en tid, får man räkna med att i likhet med vad fallet var under 1958 behov kommer att föreligga av en stor igångsättning under tredje kvartalet i år. En avsevärd del av en medelsram, som beräknats på grundval av nämnda minimiprogram för bostadsbyggandet, kommer i så fall att få tagas i anspråk för företag, som skall påbörjas före den 1 januari 1960. Om så blir fallet måste medelsramen utvidgas för att igångsättningen under första halvåret 1960 skall bli tillräcklig.

Bostadsbyggandets fördelning på olika hustyper antar departementschefen komma att förbli i stort sett oförändrad. De genomsnittliga lånebeloppen per lägenhet bör beräknas med ledning av bostadsstyrelsens uppgifter om lånebeloppens hittillsvarande storlek med de jämkningar, som betingas dels av att pensionärshem i fortsättningen kommer att finansieras med tertiärlån i stället för med särskilda statsbidrag, dels av att de ortsdifferentierade tilläggslånen i enlighet med vad som föreslås i det följande slopas fr. o. m. den 1 juli 1959. Departementschefen utgår från att belåningsvärdena inte mera allmänt kommer att ändras.

Den för genomförande av minimiprogrammet för bostadsbyggandet under nästa budgetår erforderliga medelsramen beräknas därför enligt följande uppställning:

	Milj. kronor
Tertiärlån till flerfamiljshus (41 500 lägenh. \times 9 600 kr.)	400
Egnahemslån till nybyggnad (16 000 lägenh. \times 18 650 kr.)	300
Tertiärlån till rad- och kedjehus (1 500 lägenh. \times 12 000 kr.)	18
Egnahemslån till ombyggnad samt förbättringslån	37
	Summa 755

Ramen för preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, bör alltså för nästa budgetår fastställas till 755 000 000

kronor. Vid beräkningen har inte hänsyn tagits till ett eventuellt införande av ett kreditgarantisystem på egnahemsområdet.

Vad härefter angår anslaget till lånefonden för bostadsbyggande godtages i huvudsak bostadsstyrelsens beräkning av anslagsbehovet. På grund av det förslag om slopande av de ortsdifferentierade tillägglånen, som framlägges i det följande, kommer utbetalningarna av tertiärlån att bli något större än styrelsen beräknat. Å andra sidan torde förskottsgivningen i fråga om egnahemslån och förbättringslån böra begränsas så, att en viss minskning av medelsbehovet uppkommer. Vidare framlägges i det följande förslag om återbetalning av beviljade tillägglån. Det lånebelopp som sålunda uppsäges till återbetalning torde böra överföras från fonden för låneunderstöd till lånefonden för bostadsbyggande, varigenom inflytande amorteringar kommer att bli disponibla för ny utlåning. Departementschefen föreslår därför, att anslaget till lånefonden för bostadsbyggande för nästa budgetår upptages med 700 000 000 kronor.

Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien. Från fonden utlämnas lån till anskaffande av byggnadsmaskiner m. m. Till fonden har för innevarande budgetår anvisats ett formellt anslag av 100 kronor.

Räntesatsen å ifrågavarande lån har alltsedan fonden inrättades den 1 juli 1952 varit 4 procent. Efter samråd med chefen för finansdepartementet föreslår departementschefen, att räntan höjes till 5 procent. Höjningen bör avse lån, som beviljas fr. o. m. den 1 juli 1959.

Eftersom numera en fast praxis utbildats i fråga om prövningen av ansökningar om lån, anses beslutanderätten i låneärenden fr. o. m. den 1 juli 1959 böra överföras från Kungl. Maj:t till bostadsstyrelsen.

Med hänsyn till storleken av de kapitalavbetalningar som beräknas inflyta till fonden under nästa budgetår anser departementschefen sig inte böra tillstyrka, att nya medel anvisas för utlåningsverksamheten, utan föreslår, att anslaget upptages med ett formellt belopp av 100 kronor.

Räntefria lån till bostadsbyggande. Från anslaget utbetalas räntefria stående delar av egnahemslån samt tillägglån till flerfamiljshus. Från anslaget skall också utbetalas vissa av de bidrag för specialinredning av invalidlägenheter, varom 1958 års riksdag fattat beslut. För innevarande budgetår har anvisats ett anslag av 180 000 000 kronor.

År 1957 slopades de provisoriska tillägglån för flerfamiljshus, som hade införts 1951 på grund av de då starkt stigande byggnadskostnaderna. Beviljade lån har genom beslut av 1957 års riksdag delvis återkrävts. Återbetalningstiden är satt till 25 år. Fortfarande utgår till nya flerfamiljshus s. k. ortsdifferentierade tillägglån på i huvudsak de villkor som fastställdes 1946.

Vid behandling av frågan om anslag till bostadsförsörjningens främjande för budgetåret 1958/59 framhöll statsutskottet (utl. B 37), att skäl kunde anföras för en snar avveckling av tillägglånen. Det borde enligt utskot-

tets mening ankomma på Kungl. Maj:t att pröva vid vilken tidpunkt lånen lämpligen borde avvecklas. För att markera att lånen hade tillfällig karaktär ansåg utskottet, att beslut om tilläggs lån av det lånebeviljande organet i fortsättningen borde förses med förbehåll om att förräntning och amortering av lånet kunde komma att krävas redan från utbetalningsdagen. Vad utskottet sålunda anfört godkändes av riksdagen.

Tilläggs lånen har karaktär av en kapitalsubvention med uppgift främst att i tider med stigande byggnadskostnader förhindra att kapitalkostnaderna för nyproducerade bostadshus blir så höga, att igångsättningen av nya företag hämmas. Under det senaste året har byggnadskostnaderna sjunkit något. En viss ytterligare sänkning kan inte anses utesluten. En avveckling av de ortsdifferentierade tilläggs lånen torde därför nu böra beslutas. Departementschefen föreslår, att ifrågavarande långivning skall upphöra med utgången av innevarande budgetår.

I anslutning härtill bör vidare övervägas i vad mån redan beviljade provisoriska och ortsdifferentierade tilläggs lån skall återkrävas. Det kan beräknas, att intill den 1 juli 1959 dylika tilläggs lån, som fortfarande är ränte- och amorteringsfria, har beviljats till ett sammanlagt belopp av i det närmaste 1 000 miljoner kronor. För byggnadsföretag, som påbörjats efter den 1 januari 1958, gäller ändrade lånevillkor, vilket medverkar till att hyrorna i dessa hus blir högre än hyrorna i övriga under 1950-talet färdigställda hus, om förutsättningarna i övrigt är lika. Räntan på tertiärlån har sålunda höjts från 3 till 4 procent och amorteringstiden sänkts från 40 till 30 år. Ett återkrav av beviljade tilläggs lån får till följd, att en hyreshöjning måste medges i de tidigare tillkomna husen. Departementschefen anser emellertid, att förutsättningar bör skapas för återkrav till en viss del av sådana tilläggs lån.

För hus, som har tillkommit efter den 1 april 1957, har kunnat beviljas endast ortsdifferentierat tilläggs lån. I de fall slutligt beslut om tilläggs lån för dylika hus inte meddelats före den 1 juli 1959 talar praktiska skäl för att vid slutlig prövning av låneärendet i stället för tilläggs lån medges en mot detta lån svarande höjning av tertiärlånet. I stället för två statliga lån, som förräntas och amorteras, får man i varje låneobjekt i så fall ett enda lån med enhetliga ränte- och amorteringsvillkor.

I fråga om övriga hus, för vilka beviljats antingen endast ortsdifferentierat tilläggs lån eller både dylikt lån och provisoriskt tilläggs lån, torde viss del av beviljat tilläggs lån böra återbetalas på 25 år med början den 1 juli 1959. Utestående ränte- och amorteringsfria tilläggs lån motsvarar i regel det kapitaliserade värdet av ett bidrag som för hus tillkomna 1951—53 uppgår till 3 å 4: 60 kronor per kvm bostadslägenhetsyta, för hus färdigställda under 1954 till 2 å 3: 60 kronor per kvm, för hus tillkomna 1 januari 1955—31 mars 1956 till 1 krona å 2: 60 kronor per kvm samt för hus tillkomna 1 april 1956—31 mars 1957 till högst 1: 60 kronor per kvm bostadslägenhetsyta.

För huvuddelen av de berörda flerfamiljshusen har alltså tilläggs lån ut-

gått med belopp, som motsvarar det kapitaliserade värdet av ett bidrag av minst 2 kronor per kvm. Om ett lånebelopp motsvarande nämnda värde återkräves på 25 år, kan den erforderliga hyreshöjningen beräknas till ca 5 procent för hus färdigställda 1951—1954 och till i regel 2 à 3 procent för hus tillkomna under tiden 1 januari 1955—31 mars 1957. Departementschefen föreslår, att tilläggsån, som den 1 juli 1959 fortfarande helt eller delvis är ränte- och amorteringsfria, skall återbetalas på 25 år om det ränte- och amorteringsfria beloppet motsvarar det kapitaliserade värdet av ett bidrag av högst 2 kronor per kvm bostadslägenhetsyta och i annat fall med så stor del av lånet som motsvarar det angivna värdet. I fråga om sådana tilläggsån, som enligt vad förut förordats skall ersättas med tertiärlån, kan av naturliga skäl i detta sammanhang inte något återbetalningskrav ställas.

De av departementschefen förordade återbetalningarna av tilläggsån torde avse ett lånebelopp av drygt 700 miljoner kronor. Av beloppet torde ca 600 miljoner kronor avse sådana tilläggsån som skall återbetalas på 25 år. Den årliga amorteringen kan därför beräknas till ca 25 miljoner kronor. Av beviljade tilläggsån skulle ett belopp av ca 250 miljoner kronor alljämt vara räntefritt och stående.

Vad angår ramen för preliminära beslut om räntefria lån under nästa budgetår medför ett godtagande av det framlagda förslaget om att slopa det ortsdifferentierade tilläggslånet, att långivningen kan beräknas minska med ca 50 000 000 kronor. Långivningen skulle i fortsättningen avse tilläggsån till studentbostäder, tilläggsån för täckande av vissa vinterbyggnadskostnader, räntefria stående delar av egnahemsån samt bidrag för specialinredning av lägenheter för invalider.

Eftersom ramen för innevarande budgetår har fastställts till 130 000 000 kronor, beräknas ramen för nästa budgetår till 80 000 000 kronor. Vid denna beräkning har hänsyn ej tagits till ett eventuellt införande av ett kreditgarantisystem på egnahemsområdet.

Anslaget till räntefria lån till bostadsbyggandet för nästa budgetår har av bostadsstyrelsen beräknats till 150 000 000 kronor. Förslaget om att i viss utsträckning ersätta beviljade tilläggsån med tertiärlån gör att anslagsbehovet blir mindre än styrelsen antagit. Departementschefen uppskattar det till 120 000 000 kronor.

MOTIONERNA

I de likalydande motionerna *I: 72* (av herr Mattsson) och *II: 99* (av herrar Jansson i Benestad och Gustavsson i Alvesta) hemställles, att riksdagen måtte besluta, att pensionärsbostadsbidrag må kunna utgå även för pensionärer i tvåfamiljshus, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderlig författningsändring.

I de likalydande motionerna *I: 82* (av herr Ragnar Bergh) och *II: 100*

(av herrar Magnusson i Borås och Nordgren) hemställes, att riksdagen måtte besluta, att kommunala och s. k. allmännyttiga bostadsföretag skall vara underkastade upphandlingskungörelsens bestämmelser.

I de likalydande motionerna *I: 114* (av herrar Birke och Sveningsson) och *II: 156* (av herr Björkman m. fl.) hemställes, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte

a) godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	1 057 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	65 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 371 900
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, förslagsvis	15 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	545 600
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	25 700
	Summa kronor 3 080 500

b) till Bostadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 080 500 kronor;

c) till Bostadsstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor;

a) godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	833 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	110 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 276 500
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, förslagsvis	280 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	562 900
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	25 300
	Summa kronor 4 088 000

b) till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 4 088 000 kronor;

c) till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 576 000 kronor.

I de likalydande motionerna *I: 115* (av herr Ewerlöf m. fl.) och *II: 159* (av herr Hjalmarsen m. fl.) hemställes, att riksdagen måtte besluta att långivning till flerfamiljshus och egnahem från lånefonden för bostadsbyggande skall upphöra vid utgången av juni månad 1959 och ersättas med

ett kreditgarantisystem enligt de närmare anvisningar härom, som utfärdas av Kungl. Maj:t.

I de likalydande motionerna *I: 116* (av herr Ewerlöf m. fl.) och *II: 157* (av herr Hjalmarson m. fl.) hemställas,

att riksdagen måtte besluta,

A. 1) att den statliga bostadslångivningen fr. o. m. den 1 juli 1959 skall ersättas av ett kreditgarantisystem;

2) att i anledning därav varken preliminära beslut skall meddelas angående lån från Lånefonden för bostadsbyggande eller anslag anvisas till samma fond från nämnda datum;

3) att utgivandet av räntefri stående del av egnahemslån och förbättringslån skall upphöra fr. o. m. den 1 juli 1959;

4) att räntefri stående del av egnahemslån icke skall behöva återbetalas i andra fall än då egnahemmet försålts med vinst och endast i den mån köpeskillingen överstigit senast åsatt taxeringsvärde samt i intet fall, om det räntefria stående lånet innehafts mer än tio år;

5) att räntegarantien skall upphöra, då den tidigare fastställda giltighetstiden å tio år utgått;

6) att räntegaranti, som utgives fr. o. m. den 1 juli 1959, skall grundas på en räntesats av 5 %;

7) att för erhållande av kreditgaranti en engångsavgift av 0,5 % skall erläggas;

8) att avslå Kungl. Maj:ts förslag om ändring i villkoren för åtnjutande av familjebostadsbidrag;

9) att för budgetåret 1959/60 anvisa å driftbudgeten under femte huvudtiteln till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån ett förslagsanslag av 135 000 000 kronor;

10) att till Bostadsrabatter anvisa ett förslagsanslag av 110 000 000 kronor;

B. att, om förslagen under A. 1) och 2) ovan icke vinner riksdagens bifall,

1) tertiärlån, som utlämnas tidigast den 1 juli 1959, skall beviljas upp till 85 % av den totala produktionskostnaden mot enbart inteckningssäkerhet, oavsett förvaltningsformerna, upp till 97 % för s. k. allmännyttiga företag mot kommunal borgen och upp till 92 % för kooperativa och enskilda företag mot borgen av kommun, industriföretag eller annat företag av motsvarande ekonomisk styrka samt, till den del de överstiger 85 % av belåningsvärdet, amorteras på 25 år;

2) egnahemslån och förbättringslån samt tertiärlån som ligger mellan 70 och 85 % av belåningsvärdet skall fr. o. m. den 1 juli 1959 förräntas efter en räntesats av 5,5 %;

3) tertiärlån överstigande 85 % av belåningsvärdet skall fr. o. m. den 1 juli 1959 förräntas efter en räntesats av 6,5 %;

4) vid utgivande av statliga bostadslån en förvaltningsavgift om 0,5 % skall uttagas i samband med lånets utbetalande;

5) medgiva, att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 825 000 000 kronor;

6) till Lånefonden för bostadsbyggande för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 810 000 000 kronor;

7) medgiva, att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 10 000 000 kronor;

8) till Räntefria lån till bostadsbyggande för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor; samt

C. att i övrigt beakta vad i motionerna anförts.

I de likalydande motionerna *I: 117* (av herr Aastrup m. fl.) och *II: 158* (av herr Ohlin m. fl.) föreslås, att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 1 bil. 7, V huvudtiteln, måtte besluta

1. att den garanterade räntan å primär- och sekundärlån för bostadshus som tillkom före år 1951 skall höjas med en halv procent från och med 1 juli 1959;

2. att räntan på tertiär- och egnahemslån, som utbetalas efter 1 juli 1959, skall utgöra 5 procent;

3. att vid försäljning rätt skall medges köparen att återlåna den del av egnahems- eller tertiärlånet som amorterats utöver vad som föreskrives i lånevillkoren;

4. att avslå Kungl. Maj:ts förslag om att inkomstgränserna för erhållande av familjebostadsbidrag och räntefritt förbättringslån skall höjas med 1 000 kr.;

5. att lånegränserna för flerfamiljshus som påbörjas efter 1 juli 1959 skall utgöra 97 procent av belåningsvärdet för företagsformer som nu får upp till 100 procent, 92 procent för dem som nu får upp till 95 procent samt 85 procent för övriga;

6. att den räntefria stående delen av egnahemslånen skall inkomstprövas på sätt som i motionerna anges för egnahem, som erhåller preliminärt beslut efter den 1 juli 1959;

7. att till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 4 198 000 kronor, vilket innebär en minskning i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 290 000 kronor;

8. att till Bostadsrabatter för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 120 000 000 kronor, vilket innebär en minskning i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 20 000 000 kronor;

9. att till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 11 000 000 kronor, vilket i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär en minskning av 2 000 000 kr.

I de likalydande motionerna *I: 206* (av herr Sundelin) och *II: 261* (av herr Ståhl m. fl.) hemställes, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte för budgetåret 1959/60 såsom förslagsanslag anvisa till Bostadsstyrelsen: Om-

kostnader 853 200 kronor och till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader 608 400 kronor.

I de likalydande motionerna *I: 209* (av herr Bengtson m. fl.) och *II: 264* (av herr Hedlund m. fl.) hemställas, att riksdagen måtte

I. besluta, att den av staten garanterade räntan för primär- och sekundärlån med verkan från den 1 januari 1959 må höjas med 0,5 procent, samt anvisa å driftbudgeten för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln, punkt 88, till Kapitalmedelsförkluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån ett förslagsanslag av 130 000 000 kronor;

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att med verkan från den 1 juli 1959 höja tertiär- och egnahemslåneräntan med 0,5 procent, därest icke dessförinnan en sänkning av det allmänna ränteläget genomförts;

III. besluta, att nuvarande bestämmelser i fråga om inkomststrecken för familjebostadsbidrag tills vidare må gälla, samt

anvisa å driftbudgeten för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln, punkt 89, till Bostadsrabatter ett förslagsanslag av 120 000 000 kronor;

IV. besluta, att nuvarande inkomstgräns för erhållande av förbättringslån, som helt eller delvis utgör räntefritt, stående lån, tills vidare må gälla, samt

anvisa å driftbudgeten för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln, punkt 90, till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ett reservationsanslag av 11 000 000 kronor;

V. besluta, att med verkan från den 1 juli 1959 räntefri, stående del av egnahemslån må utgöra högst 3 000 kronor;

VI. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam prövning av frågan om införande av individuell kreditgarantigivning från staten, avseende långivning till såväl en- och tvåfamiljshus som flerfamiljshus, samt i samband härmed allsidig utredning om den statliga bostadslångivningen och dess organisation i syfte att uppnå förenklingar och besparingar i densamma, samt

VII. beakta även vad i övrigt i motionerna anförts.

I de likalydande motionerna *I: 212* (av herr Lindblom) och *II: 269* (av herrar Gustafsson i Skellefteå och Wedén) hemställas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om skyndsam förnyad utredning beträffande ett frigörande ifrån den statliga kapitalbudgeten av bostadslån under för bostadsproduktionens omfattning och villkor lämpliga former och med anlåtande av kreditgarantisystem.

I motionen *II: 34* (av herrar Larsson i Julita och Ekström i Björkvik) hemställas, att riksdagen ville besluta att genom skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville utreda frågan huruvida gällande egnahemslånekungörelse lämpligen bör ändras på sådant sätt, att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad som f. n. gäller i fråga om bostäder som bebos av lantarbetare, egnahemslån må kunna beviljas ägare eller brukare av jordbruksfastighet jämväl då lägenheten skall bebos av fastighetens arrendator, samt att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga det förslag vartill utredningen må föranleda.

I motionen *II: 106* (av herrar Senander och Holmberg) hemställes, att riksdagen måtte besluta, att det i statsverkspropositionen, femte huvudtiteln, punkt 90, Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet, uppförda anslaget på 13 miljoner kronor i enlighet med bostadsstyrelsens förslag höjes till 20 miljoner kronor.

I motionen *II: 160* (av herr Haglund och fru Thunvall) hemställes att i det framförda förslaget om slopande av de ortsdifferentierade tillägglånen norrlandslånen Gävleborg, Västernorrland, Jämtland, Västerbotten och Norrbotten uteslutes och att tillägglånen får löpa enligt nu gällande normer, samt att en översyn göres av familjebostadsbidragens konstruktion, för att åstadkomma en rättvisare avvägning mellan byggnadskostnader och bostadsbidrag i ovannämnda län.

I motionen *II: 265* (av herr Johansson i Stockholm m. fl.) hemställes att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts under punkten 9 a) i kapitalbudgeten för socialdepartementet gjorda hemställan om ändringar i långivningen avseende dels avveckling av tillägglånen från och med nästa budgetår och dels återbetalning av redan beviljade sådana lån, samt att de under punkterna b) och c) föreslagna beloppen om resp. 80 och 120 miljoner i enlighet med bostadsstyrelsens förslag uppräknas till vardera 150 miljoner kronor.

I motionen *II: 267* (av herrar Wedén och Rydén) hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning beträffande införande av värdebeständiga bostadslån i avsikt att inledningsvis reducera bostadskostnaderna i nybyggda hus och på längre sikt underlätta övergången till en fri bostadsmarknad vid tillräcklig behovstäckning.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna I: 72, II: 100, I: 114, II: 159, II: 157, II: 158, II: 261, II: 264, II: 269, II: 34, II: 106, II: 160, II: 265 och II: 267.

RIKSDAGENS REVISORERS FÖREVARANDE UTTALANDEN

Synpunkter på den statliga långivningen till egna hem. Revisorernas uttalande är av följande lydelse.

Enligt de förutsättningar och villkor som gälla i fråga om egnahemslån må dylikt lån endast beviljas om bostadshus, som uppföres eller ombygges med hjälp av lånet, kan beräknas få stadigvarande användning för bostadsändamål; vidare skall säkerhet i form av in-teckning lämnas för lånet. Fastighetens kreditvärde skall med andra ord beaktas vid långivningen. Bland de faktorer som komma in i bilden vid prövningen av detta värde ingår även fastighetens lokalisering, d. v. s. dennas belägenhet i förhållande till annan bebyggelse. Frågan härom har under senare år uppmärksamats i skilda sammanhang; den har sålunda bl. a. vid upprepade tillfällen föranlett diskussioner i riksdagen. De uttalanden från statsmakternas sida som härutinnan skola vara vägledande återfinnas i den förut omnämnda propositionen.

nen 1953: 138 samt statsutskottets utlåtande nr 153 med anledning därav. Det heter i propositionen, att då fråga är om egnahems lån till hus på landsbygden lån icke bör beviljas, då en uppenbart olämplig plats för egnahemmet valts. Uttrycket »uppenbart olämplig plats» är till sin natur sådant, att någon betydlig tolkning av dess innebörd icke är möjlig; för tydlighets skull bör dock framhållas att uttrycket knappast tar sikte på sådana fall, där fråga är om tomtplatsens själva beskaffenhet. Såsom statsutskottet framhöll i sitt nämnda utlåtande ankommer det på länsbostadsnämnderna att med beaktande av departementschefens nyss återgivna uttalande och omständigheterna i varje enskilt fall avgöra, huruvida lån bör beviljas eller ej. Till ledning för nämndernas verksamhet härutinnan har, såsom framgår av det föregående, bostadsstyrelsen gemensamt med lantmäteristyrelsen utfärdat vissa anvisningar.

Mot bakgrunden av den förda diskussionen och då nu gällande direktiv i ämnet tillämpats under så lång tid, att viss erfarenhet därav bör ha vunnits, ha revisorerna funnit det vara av intresse att genom besök i vissa län närmare informera sig om hur nämnda normerande uttalanden kommit att tillämpas vid långivningen till egnahem. I anslutning till de iakttagelser som därvid gjorts ha revisorerna ansett sig böra sammanfatta sin syn på här avsedda frågor, vilka med hänsyn till den pågående samhällsutvecklingen uppenbarligen måste antagas få stor betydelse jämväl i framtiden.

Det är enligt revisorernas mening två huvudsynpunkter som i första hand böra beaktas vid en diskussion av förevarande spörsmål, nämligen dels de risker som ur statsekonomisk synpunkt äro förenade med långivningen till egnahem, dels angelägenheten av att åstadkomma en ur olika synpunkter lämplig bebyggelse. Helt allmänt kan konstateras, att ett tillgodoseende av sistnämnda synpunkt även innebär, att de ekonomiska riskerna elimineras i väsentlig grad. I syfte att ge en uppfattning om storleken av dessa må erinras, att statens utestående fordringar i egnahems lån f. n. uppgå till över två miljarder kronor.

En fastighet har en sådan livslängd, att man vid överbägande av frågan huruvida lån bör medgivnas icke kan beakta enbart den lånesökandes intressen. Jämväl förhållandena sådana de kunna gestalta sig i framtiden måste tagas med i bilden. Fastigheten måste med andra ord beräknas få varaktig användning för sitt ändamål. Detta krav ansluter sig således till det villkor som i jorddelningslagen uppställts för avstyckning vid glesbebyggelse.

Det är enligt revisorernas mening naturligt, att den som önskar utnyttja befintliga lånemöjligheter måste finna sig i att samhällets organ vid bedömning av lånefrågan tager hänsyn till även andra förhållanden än dem som åberopas av den lånesökande och som ofta kunna vara av så speciell art, att det knappast tillkommer samhället att tillgodose dem. Vidare bör i detta sammanhang erinras, att långivningen under de senaste åren skett under en i stort sett förflöpande högkonjunktur. Förändrade samhällsekonomiska förhållanden kunna möjligen komma att ändra förutsättningarna för långivningen. Å andra sidan är det uppenbart, att vissa risker måste tagas för att tillgodose sociala önskemål; hela vår bostadspolitik har f. ö. som bekant en starkt social inriktning.

Då man har att bedöma de ekonomiska konsekvenserna av ett bostadsföretag är det nödvändigt att även uppmärksamma, att med varje bosättning följa andra utgifter än de som direkt sammanhänga med själva husbygget. En olämplig lokalisering kan sålunda medföra ökade utgifter för samhället i form av kostnader för skolskjutsar, läkarvård o. s. v. Det är

vidare ett självklart krav att bebyggelse lokaliseras på sådant sätt, att befintliga eller projekterade vatten- och avloppsanläggningar kunna utnyttjas i avsedd omfattning.

Det förtjänar i detta sammanhang framhållas, att de bostadspolitiska organen ha en viktig uppgift att fylla, när det gäller upplysningsverksamhet på detta område. Erfarenheten synes f. ö. visa, att en lånesökande som till följd av länsbostadsnämndernas direktiv nödgas bygga ett eget hem på annan plats än den ursprungligen avsedda oftast med tillfredsställelse accepterar nämndens inställning, därest han tillräckligt informeras om de vädor som kunna vara förbundna med en olämplig tomtplats.

Det göres stundom gällande att nu anförda synpunkter, som i väsentlig mån anknytits till statsverkets intressen, skulle stå i motsatsförhållande till de kommunala. En sådan uppfattning är emellertid enligt revisorernas mening icke hållbar. Såsom är allmänt känt pågår bl. a. till följd av jordbrukets rationalisering en uttunning av befolkningen på landsbygden. Oavsett politisk uppfattning råder allmän enighet om att icke önskvärda konsekvenser komma att uppstå, därest denna utveckling fortsätter alltför länge; det göres f. ö. stundom gällande att den redan gått för långt. Revisorerna ha icke anledning att taga ställning till hur därmed må förhålla sig. Det kan dock konstateras, att det ur landsbygdssynpunkt måste vara ett betydande intresse, att landskommunerna kunna bibehålla ett tillräckligt befolkningsunderlag, som gör det möjligt för dem att åstadkomma sådana levnadsbetingelser som icke blott uppmuntra till kvarboende på landsbygden utan även kunna locka till viss utflyttning från städer och andra större tätorter. Speciellt med tanke på ungdomen och dess betydelse för landsbygdens framtid är det nödvändigt, att landskommunerna få förutsättningar att ordna med sådana gemensamhetsanordningar som kunna bidra till att ungdomen kvarbliver på landsbygden. Erfarenheten visar att möjligheterna härtill äro större, om bebyggelsen lokaliseras på lämpligt sätt. Vid överläggningar som revisorerna haft med representanter för större skogsbolag har framkommit, att det är lättare att exempelvis åstadkomma livskraftiga s. k. skogsarbetarbyar, om dessa anslutas till redan befintlig bebyggelse än om man söker skapa helt nya centralorter inom en kommun. Det säger sig f. ö. självt, att ju mer man satsar på en enda sådan centralort, desto större äro förutsättningarna för att man skall kunna giva denna en tillfredsställande standard i olika hänseende. Denna uppfattning delas uppenbarligen av ansvariga kommunalmän, även om kommunindelningsreformen fört med sig speciella problem i detta avseende. Utredningar som utförts i olika sammanhang ge även vid handen, att handel och hantverk i väsentlig grad äro beroende av tillräckligt stora tätorter för att kunna erbjuda en tillfredsställande service. I anslutning till vad sålunda anförts må understrykas det angelägna i att länsbostadsnämnderna realistiskt söka bedöma den framtida utvecklingen i fråga om bebyggelselokaliseringen, när det gäller att bevilja lån till hus avsett att innehålla även affärslokaler. I annat fall föreligger risker för betydande felinvesteringar.

Under senare år har en medveten strävan förelegat att om möjligt förlägga industri till landsbygden. Arbetsmarknadsmyndigheterna ha bl. a. genom sin rådgivningsverksamhet sökt att verksamt bidra därtill. En fortsatt sådan utveckling är ur olika synpunkter önskvärd, i den mån tillräckliga förutsättningar därför finnas. Man bör dock icke förbise att vid nyetablering av företag vissa problem kunna uppkomma i fråga om bostadsbebyggelsens lämpliga lokalisering. Revisorerna vilja därför understryka betydelsen av det samarbete som redan förekommer mellan nämnda

myndigheter och länsbostadsnämnderna; av vikt är givetvis att även företagareföreningarna i sin verksamhet beakta dessa synpunkter.

Såvitt revisorerna kunnat konstatera ha här redovisade synpunkter i stort sett beaktats av de länsbostadsnämnder vilkas verksamhet närmare studerats. Givetvis ha inom denna verksamhet förekommit även sådana läneärenden, beträffande vilka olika meningar kunna råda; avgörande för ställningstagandet i ett tveksamt fall måste alltid bli, vilken synpunkt som skall anses väga tyngst. Det kan då ofta bli beroende på t. ex. intresseinriktningen hos vederbörande vilket beslut som till sist fattas. Men oavsett dessa fall bör den bedrivna lokaliseringpolitiken, vilken måste — och detta anse sig revisorerna särskilt böra framhålla — vara till gagn för landsbygdens framtid, med all kraft fullföljas, och detta gäller givetvis icke blott i här aktuella län utan även i landet i dess helhet. Med den inställning nämnderna i regel synas intaga till förevarande spørsmål tala goda skäl för att så även skall bli fallet. Här må jämväl erinras om att nämnderna ha en sådan sammansättning, att man kan utgå från att de lokala synpunkterna i tillbörlig mån bli beaktade. Särskilt med hänsyn härtill måste det enligt revisorernas mening föreligga synnerligen starka skäl för att överordnad myndighet skall upphäva av vederbörande länsbostadsnämnd fattat beslut i ärende rörande lokalisering.

I det föregående ha revisorerna understrukit betydelsen av samarbete mellan bl. a. arbetsmarknadsmyndigheterna och länsbostadsnämnderna i ärenden av förevarande natur. Än angelägnare framstår detta samarbete mellan de bostadspolitiska och de jordbrukspolitiska organen, något som f. ö. understrukits även från riksdagens sida. Revisorerna ha emellertid fått kännedom om sådana fall, där vederbörande lantbruksnämnd vid överlåtelse av jordbruksfastighet i rationaliseringssyfte icke i tillräcklig grad beaktat, huruvida den nödvändiga bostadsförbättring som redan på ett tidigt stadium av ärendets handläggning måste ha varit uppenbar även för lantbruksnämnden kunde anses svara mot fastighetens framtida avkastning. Ett av dessa ärenden har befunnits vara av den karaktär, att revisorerna ansett påkallat att redovisa det i särskild ordning; till denna redogörelse torde här få hänvisas. De sålunda gjorda iakttagelserna ge revisorerna anledning att understryka det synnerligen angelägna i att lantbruksnämnderna före påbörjande av rationaliseringsföretag noga beakta de konsekvenser en tillfredsställande lösning av bostadsfrågan kan få för jordbrukets framtida avkastning. Det kan vidare ifrågasättas, huruvida icke de anvisningar som gälla för samarbetet mellan lantbruksnämnder och länsbostadsnämnder och som utfärdats år 1949 av lantbruksstyrelsen i ljuset av numera vunna erfarenheter bör ersättas av nya sådana, utfärdade gemensamt av lantbruksstyrelsen och bostadsstyrelsen. De förut omnämnda anvisningarna angående samverkan mellan lantmäteri- och bostadsmyndigheter m. m. synas i åtskilliga hänseenden kunna tjäna som förebild härför. Det kan f. ö. konstateras, att samarbetet mellan å ena sidan de bostadspolitiska organen och å andra sidan lantmäteri- och övriga planmyndigheter i stort sett synes vara gott, även om jämväl på detta område förekommit fall som kunna ge anledning till erinran. Som en förklaring till att samarbetet i vissa fall icke synes ha varit helt ändamålsenligt må erinras, att länsbostadsnämnderna i sin långivande verksamhet i några hänseenden äro skyldiga att nppställa högre krav på tomtplatsen än vad lantmäteri- och planmyndigheterna i sin verksamhet för fastighetsbildning kunna göra med stöd av jorddelnings- och byggnadslagarna.

Som en sammanfattning av sålunda gjorda iakttagelser må erinras, att

enligt nu gällande direktiv egnahemslån må vägras endast i det fall en uppenbart olämplig plats valts. Även om man från länsbostadsnämndernas sida tydligen strävar efter att ge detta uttryck och de i anslutning därtill meddelade anvisningarna en så entydig tolkning som möjligt, måste dock stora svårigheter uppkomma vid bestämmelsernas tillämpning. Å andra sidan bör framhållas, att vilka regler som än gälla i detta avseende det i största utsträckning måste ankomma på de tillämpande myndigheterna att på grundval av desamma finna praktiska lösningar. Det kan likväl ifrågasättas, om det icke vore lämpligt att ge direktiven en mera positiv innebörd och icke som nu är fallet en helt negativ. Revisorerna anse sig icke kunna hysa någon bestämd uppfattning om hur dessa nya direktiv böra närmare utformas. Helt allmänt må dock framhållas att innebörden bör vara sådan, att den möjliggör för de bostadspolitiska organen att bidra till en aktiv utveckling av landsbygden. Det torde få ankomma på bostadsstyrelsen att på grundval av vad här anförts och efter hörande av länsbostadsnämnderna framlägga erforderliga förslag i ämnet.

Samernas bostadsfråga. Revisorerna har gjort följande uttalande.

De samer som bedriva renskötsel uppehålla sig med renarna i fjällområdena under månaderna maj—november/december och i barrskogsområdet under återstående del av året. När renarna föras på bete i fjällområdet, bo renskötarfamiljerna i egna hus eller kåtor i närheten av den fasta bebyggelsen i trakten; under uppehållet i barrskogsområdet hyras i allmänhet familjebostäder hos den bofasta befolkningen. Skolpliktiga barn äro under läsåret inackorderade på statens nomadskolor, medan barnen i förskolåldern hela året vistas hos föräldrarna.

Renskötseln är numera praktiskt taget helt inriktad på köttproduktion, och arbetet därmed utföres i regel endast av de arbetsföra männen i familjen, vilka följa renhjordarna. De övriga familjemedlemmarna bo under sommarhalvåret på en och samma plats. Vintertid däremot medföljer hela familjen, utom skolpliktiga barn, till betesmarkerna inom barrskogsområdet. Dessa äro i allmänhet för små för att en familjs renar skola kunna få sin föda på samma trakt under hela vintern; renhjordarna måste därför flyttas en eller flera gånger till andra betesmarker. I syfte att undvika långa resor mellan renhjord och bostad byter hela familjen om möjligt bostad.

De samer som driva skogsrenskötsel eller ägna sig åt annan näring än renskötsel ha hela året fasta boplatser.

De bostäder som f. n. stå till samernas förfogande äro med få undantag dåliga. Under sommartid är kåtan visserligen en ej hälsovådlig bostad, men den är obekvämlig och fyller ej ens de blygsamma fordringar samerna ha på en bostad. Vintertid få samerna ofta hålla till godo med de bostäder den bofasta befolkningen ej önskar bebo under denna årstid.

Under de resor revisorerna under innevarande år företagit i Jämtlands och Västerbottens län har intresse ägnats åt bl. a. samernas bostadsfråga. Revisorerna ha därvid, bl. a. genom överläggningar som hållits med lappfogdar och andra vederbörande tjänstemän, kommit till den uppfattningen, att särskilda åtgärder i olika avseenden snarast måste vidtagas i syfte att ernå mera tillfredsställande förhållanden på detta område. Vad särskilt gäller fjällsamerna — vilka i det följande i första hand komma att uppmärksammas — kan på grund av deras nomadiserande liv förevarande spörsmål ej lösas på samma sätt som för samebefolkningen i övrigt.

De möjligheter som stå till buds för samerna när det gäller statlig hjälp till bostadsbyggande äro i första hand desamma som tillkomma rikets övriga medborgare, nämligen bl. a. egnahems- och förbättringslån. De senare

kunna utgå icke blott till egentliga förbättringsarbeten utan även till ersättningsbyggnad av enklare slag. Vidare kunna samerna erhålla bidrag ur statens lappfond om högst 5 000 kronor för uppförande av bostadsbyggnad på höst- och värvistet eller annat huvudviste. Dessutom äga samerna för ifrågavarande ändamål rätt till fritt virke på rot från kronomark. Bidraget ur lappfonden beviljas av vederbörande lantbruksnämnd, medan övriga bidrag och lån i stort sett medgivas av länsbostadsnämnd.

Under senare år har från statsmakternas sida förelegat en medveten strävan att i medborgerligt avseende jämställa samerna med landets övriga innevånare. Denna utveckling bör enligt revisorerernas mening i möjligaste mån fortsätta. Särskilda bestämmelser inom exempelvis socialvården böra därför endast ifrågakomma, då detta är betingat av samernas speciella levnadsförhållanden och yrkesutövning. Av de i det föregående lämnade uppgifterna och av vad eljest härom är känt torde framgå, att det nu sagda äger tillämplighet i fråga om lån och bidrag till samernas bostäder. Som nyss erinrats finnas också i viss utsträckning särbestämmelser utfärdade på förevarande område. Erfarenheten visar emellertid att dessa bestämmelser, sådana de nu äro utformade, icke i tillräcklig grad tillgodose de speciella krav om vilka här är fråga. Så gäller t. ex. enligt nuvarande grunder att den tillämnade byggnaden, om vederbörande länsbostadsnämnd skall äga bevilja egnahemslån, som regel måste utrustas med centraluppvärmning samt vatten och avlopp. Byggnaden får ej heller annat än undantagsvis omfatta mindre än tre rum och kök eller två rum och kök med inredningsbar vind; även badrum skall i princip finnas. Hus med en sådan standard äro dyra att uppföra, och för att ej ta skada måste de hållas uppvärmda även vintertid, även om de då icke äro behodda. Såsom tidigare nämnts vistas samerna under december—april i barrskogsområdet; de kunna därför i sitt huvudviste i fjällområdet utnyttja sina hus endast under den varmare delen av året. Därest huset uppföres på en trakt där samerna vistas vintertid, ställa sig kostnaderna alltför höga bl. a. med tanke på den begränsade tid huset kan utnyttjas. En del år kommer samerna kanske aldrig till den trakt där huset är uppfört, men likväl måste det hållas uppvärmt. Visserligen kan undantag medgivas från bl. a. kravet på att husen skola vara utrustade med värmeledning och bad. I de fall varom här är fråga föreligga emellertid ofta sådana speciella förhållanden, att det kan ifrågasättas om lån över huvud bör lämnas enligt egnahemslånekungörelsen, som uppenbarligen icke tager sikte på fall som de förevarande.

Förbättringslånen äro på visst sätt begränsade; i den mån lånen skola amorteras, skola de vara slutbetalade inom viss tid, dock senast inom 25 år. Nu gällande lånevillkor kunna i allmänhet ej uppfyllas av samerna. Över huvud må framhållas att dessas ekonomiska möjligheter ofta äro mindre goda. I sammanhanget må även erinras att avgörande för om en same skall erhålla det förut omnämnda bidraget om 5 000 kronor är förmågan att själv bidraga med penningar, material, transporter och eget arbete. Endast ett fåtal samer ha begärt och erhållit dylika bidrag. De uppförda husen äro enligt vad revisorererna inhämtat mestadels av sådan kvalitet, att de ej fylla nutida krav på en familjebostad.

Av vad sålunda anförts torde framgå att de bestämmelser som f. n. finnas meddelade i fråga om lån och bidrag till bostäder för de renskötande samerna knappast tillgodose de förhandenvarande speciella förhållandena i ekonomiska och andra avseenden. Därtill kommer att föreskrifterna förorsaka ett omständligt och tidsödande administrativt arbete. I det fall en same önskar uppföra ett bostadshus och härför söker statliga lån måste sålunda hans ärende passera en mängd myndigheter. Sedan sökanden er-

hållit länsstyrelsens upplåtelse av mark för byggnaden och förmedlingsorganet i vederbörande kommun hjälpt honom med erforderliga ansökningshandlingar, sändes ärendet till länsbostadsnämnden. Efter en förberedande granskning har nämnden att infordra yttrande över ansökningen från lappfogde, lantbruksnämnd och revirjägmästare. Sedan alla utredningar i ämnet slutförts, skall länsbostadsnämnden underställa ärendet bostadsstyrelsens prövning, om lån bör beviljas. Om styrelsen lämnar bemyndigande härtill, meddelar länsbostadsnämnden erforderliga beslut.

Såsom i det föregående omnämnts framlade särskilda sakkunniga i början av 1950-talet vissa förslag i förevarande ämne, vilka dock ej föranledde några åtgärder från statsmakternas sida. Enligt revisorernas mening äro de här aktualiserade frågorna av sådan räckvidd, att de böra underkastas en ny och allsidig prövning. Syftet därmed bör vara att åstadkomma bestämmelser som kunna bidra till att på ett smidigt sätt och i snabbast möjliga takt förbättra samernas bostadsförhållanden. Hur dylika bestämmelser närmare skola utformas, därom kunna revisorerna givetvis ej hysa någon bestämd mening. Här må endast antydast några frågor som böra närmare prövas. Sålunda bör till behandling upptagas bostadsstandarden, d. v. s. byggnadens storlek och utrustning, till vilket högsta belopp lån skall beviljas, vilken säkerhet som skall ställas för beviljade lån, vilken låneform som bör ifrågakomma, lokaliseringen av bebyggelsen, byggnadssättet m. m.

Vad revisorerna här anfört tager såsom nämnts i första hand sikte på de renskötande samerna. Flera av de spörsmål som berörts ha jämväl avseende å andra samer, även om deras förhållanden äro mera likartade med andra medborgargrupper. Bostadsfrågan för dessa samer bör emellertid även uppmärksammas i förevarande sammanhang.

Revisorerna få sålunda föreslå, att en allsidig prövning av samernas bostadsfråga snarast kommer till stånd.

UTSKOTTET

Allmänna grunder för bostadspolitik. Enligt statsverkspropositionen, bilaga 26, bör de för *bostadsbyggandets storlek och inriktning* avgörande låneramarna fastställas från den utgångspunkten, att man eftersträvar en igångsättning under nästa budgetår av företag avseende minst 63 000 lägenheter. Departementschefen framhåller, att programmet förutsätter att planeringen av byggnadsobjekt sker i sådan takt att produktionen, om behov därav visar sig föreligga, kan ökas avsevärt i förhållande till programmet. Om det nuvarande konjunkturläget blir bestående ännu en tid, anser departementschefen att man får räkna med att i likhet med vad fallet var under 1958 behov kommer att föreligga av en stor igångsättning under tredje kvartalet i år. En avsevärd del av en medelsram, som beräknats på grundval av nämnda minimiprogram för bostadsbyggandet, kommer därvid att få tagas i anspråk för företag, som skall påbörjas före den 1 januari 1960. Om så blir fallet måste medelsramen utvidgas för att igångsättningen under första halvåret 1960 skall bli tillräcklig. Beträffande bostadsbyggandets fördelning på olika hustyper antar departementschefen, att den kommer att förbli i stort sett oförändrad.

I motionerna I: 117 och II: 158 uttalas, att det är troligt att efterfrågan på egna hem samt rad- och kedjehus kommer att öka kraftigt under de närmaste åren. Det i statsverkspropositionen framlagda minimiprogrammet på 63 000 lägenheter anses innebära en kraftig minskning i jämförelse med innevarande budgetår. Vidare framhålls, att om riksdagen bifaller de förslag till ändrade lånegränser, som framlägges i motionerna, kommer anspråken på statliga lånemedel att minska, varvid det blir möjligt att för samma medelsramar igångsätta minst 65 000 lägenheter samt att något öka de mindre hustypernas andel i produktionen.

I motionerna I: 209 och II: 264 uttalas, att igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag icke bör överskrida 63 000 lägenheter. Det anses att den ökning av sysselsättningsmöjligheterna, som arbetsmarknadsläget kan kräva, i stället bör sökas inom det produktiva näringslivet och vägbyggandet. Vidare understrykes, att en ytterligare ökning av bostadsbyggnadsprogrammet skulle medföra alltför hård belastning för statsbudgeten i det ansträngda läge, som kännetecknar densamma nu och för de närmaste åren. I motionerna uttalas ytterligare, att en viktig målsättning för bostadspolitiken bör vara att söka uppnå en sådan fördelning av bostadsbyggandet, att egnahemsbebyggelsen blir den dominerande bebyggelseformen. Med hänsyn till nuvarande statsfinansiella och arbetsmarknadspolitiska läge accepteras dock för tillfället den av Kungl. Maj:t föreslagna fördelningen mellan flerfamiljshus och egna hem.

Bostadsbyggandet har under de senaste fem åren legat på en hög nivå. De två sista åren har tillskottet av lägenheter varit ovanligt stort och utgjort närapå 65 000 lägenheter per år. Efterfrågan på bostäder har under hela efterkrigstiden vuxit kraftigt. Tillskottet av nya bostadslägenheter har därför varit otillräckligt. Det under krigsåren uppkomna underskottet på bostäder har inte kunnat täckas. Särskilt i de största städerna men också på en del mindre orter har bristen varit svår och fått allvarliga sociala skadeverkningar. På grund härav har en ökad bostadsproduktion varit ett allmänt omfattat önskemål. Det har ansetts, att en årlig produktion av minst 65 000 lägenheter erfordras för att bristen relativt snabbt skall kunna täckas, en produktionsnivå som alltså i det närmaste uppnåtts under de två sista åren.

I det under 1958 rådande arbetsmarknadsläget har förutsättningar förelagat för en igångsättning av nya bostadsbyggnadsföretag avsevärt överstigande det minimiprogram av 63 000 lägenheter, som ursprungligen fastställdes för budgetåret 1958/59. Riksdagen har nyligen beslutat om en utökning av programmet till att avse ca 71 000 lägenheter.

De praktiska möjligheterna att öka bostadsbyggandet har också under det gångna året tillvaratagits väl; igångsättningen under 1958 har avsett företag omfattande inemot 70 000 lägenheter. En markerad ökning av igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag i de större orterna, där underskottet på bostäder är mest påtagligt, har ägt rum. Den stora, vid ingången av 1959 pågående produktionen kommer i huvudsak att mogna ut under 1959. Innevarande års tillskott kan därför beräknas bli i det närmaste 70 000 lägen-

heter. Härigenom torde ett viktigt steg komma att tagas mot en avveckling av bristen på bostäder.

Såsom departementschefen understryker, har den under 1958 kraftigt ökade igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag inte endast varit önskvärd ur bostadsmarknadssynpunkt utan också haft en arbetsmarknadspolitisk motivering. I den vikande konjunktur, som rådde under 1958, tenderade arbetslösheten att stiga. Olika slags åtgärder har vidtagits i syfte att främja sysselsättningen. Särskild vikt har därvid tillmätts åtgärder för att åstadkomma en större bostadsproduktion. En utökning av bostadsbyggandet kan nämligen antagas allmänt stimulera produktion och sysselsättning inom industrien inte bara därigenom att byggnadsarbetarna beredes flera arbetstillfällen utan också på grund av att ett ökat bostadsbyggande medför att efterfrågan på olika slags byggnadsmaterial stiger, vilket främjar produktion och sysselsättning inom berörda materialindustrier. Utskottet delar därför departementschefens uppfattning, att en viss anpassning av bostadsbyggandets storlek efter konjunkturlägets växlingar får ske. Om konjunkturläget inte den allra närmaste tiden påtagligt förbättras, bör en fortsatt produktion på nuvarande mycket höga nivå eftersträvas. En stor igångsättning av nya bostadsbyggnadsföretag i första hand under andra och tredje kvartalet i år bör i så fall komma till stånd. Såsom departementschefen framhåller, kommer därvid en betydande del av de på ett minimiprogram för nästa budgetår av 63 000 lägenheter beräknade medelsramarna för statliga bostadslån att tagas i anspråk för företag, som påbörjas före 1959 års utgång. En utökning av byggnadsprogrammet för hela budgetåret 1959/60 blir i dylikt fall aktuell.

Om å andra sidan konjunkturläget i en nära framtid avsevärt förbättras, kan det visa sig svårt att gå nämnvärt utöver det av departementschefen förordade minimiprogrammet för nästa budgetår. Den pågående och för den allra närmaste tiden planerade bostadsproduktionen är utomordentligt stor. En förbättring av konjunkturen kan antagas medföra, att investeringar i andra byggnader än bostadshus ökar. För att i ett dylikt tänkt läge undvika stockningar i bostadsbyggandet kan det visa sig nödvändigt att tillfälligt något hålla tillbaka igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag. Med hänsyn till angelägenheten av att snabbt täcka underskottet på bostäder anser emellertid utskottet att bostadsbyggandet under nästa budgetår såvitt möjligt bör bibehållas på nuvarande höga nivå.

Den av utskottet intagna ståndpunkten till bostadsbyggandets storlek under nästa budgetår innebär, att utskottet godtager Kungl. Maj:ts förslag att — i likhet med vad som ursprungligen beslutades för innevarande budgetår — till grund för beräkning av medelsramarna för bostadslångivningen lägges ett minimiprogram av 63 000 lägenheter.

Av det anförda framgår, att utskottet inte kan ansluta sig till det i motionerna I: 209 och II: 264 gjorda uttalandet, att igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag nästa budgetår inte bör överstiga 63 000 lägenheter. Utskottet kan ej heller tillstyrka, att såsom föreslås i motionerna I: 117 och II: 158

till grund för beräkning av medelsramarna för långivningen lägges ett byggnadsprogram avseende 65 000 lägenheter. I överensstämmelse med vad förut anförts anser utskottet det icke möjligt att redan nu överväga, i vad mån det förenämnda minimiprogrammet för nästa budgetår skall kunna utökas. Med ett slutligt ståndpunktstagande till programmets storlek bör anstå och en förnyad bedömning av produktionsmöjligheterna göras beroende av hur stor igångsättningen blir instundande höst.

I likhet med departementschefen räknar utskottet inte med att någon förändring i bostadsbyggandets fördelning på småhus och flerfamiljshus inträffar under nästa budgetår. Utskottet vill dock erinra om att det särskilt i fråga om mindre orter kan visa sig tveksamt, huruvida en fortsatt stor produktion av flerfamiljshus svarar mot en varaktig efterfrågan på bostäder i dylika hus. Det kan i varje fall anses sannolikt att på något längre sikt efterfrågan på småhus kommer att stiga. Under sådana förhållanden kan det vara välbetänkt att — även om någon påtaglig förskjutning i bostadsproduktionens inriktning på hustyper för landet i dess helhet inte är omedelbart förestående — i vissa kommuner räkna med att hyreshusbyggandet kan komma att relativt minska i betydelse.

I propositionen anmäles, att inom socialdepartementet utarbetats en promemoria med förslag angående utformningen av ett *kreditgarantisystem på egnahemsområdet*. I samband härmed uttalar departementschefen att han har för avsikt att, om förutsättningar för införandet av ett kreditgarantisystem redan under nästa budgetår visar sig föreligga, föreslå Kungl. Maj:t att anmäla frågan för årets riksdag.

I motionerna I: 115 och II: 159 hemställs, att riksdagen måtte besluta att långivningen till flerfamiljshus och egnahem från lånefonden för bostadsbyggande skall upphöra vid utgången av juni månad 1959 och ersättas med ett kreditgarantisystem enligt de närmare anvisningar härom, som utfärdas av Kungl. Maj:t. Enligt motionerna bör de risker staten ikläder sig genom kreditgarantier för bostadsbyggandet täckas på så sätt, att en riskfond upplägges genom att låntagaren vid lånets utlämnande avkräves en engångsavgift om 0,5 procent av lånebeloppet. Samma förslag återfinnes i motionerna I: 116 och II: 157, i vilka därjämte yrkas att varken preliminära beslut skall meddelas angående lån från lånefonden för bostadsbyggande eller anslag anvisas till samma fond från den 1 juli 1959. I motionerna I: 209 och II: 264 hemställs, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam prövning av frågan om införande av individuell kreditgarantigivning från staten, avseende långivning till såväl en- och tvåfamiljshus som flerfamiljshus, samt i samband härmed allsidig utredning om den statliga bostadslångivningen och dess organisation i syfte att uppnå förenklingar och besparingar i densamma. Även i motionerna I: 212 och II: 269 anhålles om skyndsam förnyad utredning beträffande ett frigörande ifrån den statliga kapitalbudgeten av bostadslån under för bostadsproduktionens omfattning och villkor lämpliga former och med anlitande av kreditgarantisystem.

Enligt vad utskottet erfarit kommer proposition med förslag om införande av ett kreditgarantisystem på egnahemsområdet inte att avlåtas till årets riksdag. Utskottet har tagit del såväl av den inom socialdepartementet upprättade promemorian med förslag angående utformningen av ett dylikt system som av de över promemorian avgivna utlåtandena. Delade meningar råder i fråga om både hur ett kreditgarantisystem bör utformas och de praktiska möjligheterna att i en nära framtid genomföra ett dylikt system utan att egnahemsbyggandets storlek och fördelning på olika delar av landet menligt påverkas. Utskottet finner liksom förra året (utl. nr B 37, s. 35) angeläget särskilt understryka, att en förutsättning för att ett kreditgarantisystem skall kunna godtagas är, att en försämring av bostadsbyggandets villkor och möjligheter inte uppkommer. I stort sett råder enighet om att det är önskvärt att egnahemsbyggandet uppmuntras och att i nuvarande arbetsmarknadsläge det är synnerligen angeläget att bostadsbyggandet får fortgå utan störningar. Att på sätt förordas i motionerna I: 115 och II: 159 samt I: 116 och II: 157 redan fr. o. m. den 1 juli 1959 ersätta den statliga bostadslångivningen med statliga kreditgarantier vill därför utskottet bestämt motsätta sig. Motionsyrkandet innebär bl. a. att redan färdigställda företag, för vilka slutligt beslut om statligt lån meddelats, icke skulle erhålla det beviljade statslånet utan skulle tvingas söka utverka mot detsamma svarande lånebelopp i enskild kreditinrättning. Någon som helst garanti för att dylikt lån skulle kunna erhållas kan uppenbarligen inte lämnas. Vidare skulle räntevillkoren bli avsevärt sämre än som förutsatts i beslutet om statligt lån.

En så brysk övergång från statliga lån till statliga kreditgarantier på bostadsområdet som den i berörda motioner föreslagna finner utskottet oantagbar bl. a. därför att den skulle innebära att staten vägrade fullfölja redan ingångna låneavtal. Ett dylikt förfarande är principiellt oriktigt. Dess praktiska konsekvenser skulle också för ett stort antal låntagare vara av mycket allvarlig natur. Icke minst de, som under det senaste året med stöd av beviljat egnahemslån påbörjat byggandet av ett eget hem, skulle få uppenbara svårigheter att slutligt finansiera egnahemmet. Åtskilliga egnahemsbyggare skulle på grund av de starkt försämrade räntevillkoren tvingas söka försälja sitt eget hem. Mera allmänt skulle det inte kunna undvikas att igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag kraftigt inskränktes på åtskilliga håll. Såsom utskottet utvecklat i det föregående är det på grund av såväl förefintligt underskott på bostäder som läget på arbetsmarknaden synnerligen angeläget, att igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag under den närmaste tiden får stor omfattning. Även ur denna allmänna synpunkt är motionärernas förslag oantagbart.

Utskottet avstyrker alltså förevarande yrkande om ett omedelbart införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet.

I anledning av yrkandena i motionerna I: 209 och II: 264 samt I: 212 och II: 269 om fortsatt utredning om övergång till ett kreditgarantisystem på bostadsområdet vill utskottet förorda, att en allsidig och förutsättningslös

prövning av frågan kommer till stånd. Inte minst viktigt är att övergångsproblemen blir noggrant utredda. Möjligheten att komma till rätta med dessa problem genom ett successivt genomförande av ett kreditgarantisystem torde böra undersökas närmare. Utskottet anser det av praktiska skäl lämpligt att prövningen av frågan nu begränsas att gälla endast egnahemsområdet. Förenämnda motionsyrkanden om en skyndsam utredning av frågan om övergång till ett kreditgarantisystem på hela bostadsområdet kan utskottet därför inte tillstyrka.

Departementschefen utgår från att *belåningsvärdena* inte mera allmänt kommer att ändras.

Enligt vad departementschefen anfört i annat sammanhang (prop. nr 2, s. 43, 44) torde Kungl Maj:t i en nära framtid komma att ompröva de bestämmelser, som gäller beträffande belåningsvärdena. Utskottet anser sig ändock böra anföra några allmänna synpunkter i frågan. Maximeringen av belåningsvärdena får i första hand ses som ett led i strävandena att hålla byggnads- och tomtkostnaderna nere. Angelägenheten av att såvitt möjligt pressa ned kostnaderna för bostadshus torde inte bestridas på något håll. För att på längre sikt kostnadsutvecklingen skall bli gynnsam krävs ett fortgående forsknings- och rationaliseringsarbete på byggnadsområdet. Det är önskvärt att bestämmelserna om belåningsvärderna anpassas härtil och att bestämmelserna omprövas i den mån förändringar i fråga om byggnadsmetoder och byggnadsteknik ger anledning därtill. Det är också önskvärt att belåningsvärdena mera allmänt jämkas vid en påtaglig förändring i kostnadsnivån.

I motionen II: 267 hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning beträffande införande av *värdebeständiga bostadslån* i avsikt att inledningsvis reducera bostadskostnaderna i nybyggda hus och på längre sikt underlätta övergången till en fri bostadsmarknad vid tillräcklig behovstäckning.

Fördelarna med värdebeständiga bostadslån anges i motionen vara dels att bostadslånemarknaden kan tillföras ett för stora och små kapitalplaceringar attraktivt objekt, som kan underlätta finansieringen av en växande bostadsproduktion genom ett ökat sparande, dels att räntan på värdebeständiga lån kommer att ligga lägre än räntan på lån utan värdebeständighetsklausul, varför kapitalkostnaderna för med sådana lån uppförda hus under avsevärd tid framåt kan hållas på en väsentligt lägre nivå än den för nybyggda hus nu vanliga, dels ock att, då på lång sikt bostadskostnaderna i hus, byggda med värdebeständiga lån, måste anpassas efter den faktiska penningvärdeutvecklingen, en mera allmän användning av denna låneform bidrar till en utjämning av bostadskostnaderna i likvärdiga fastigheter, byggda vid olika tidpunkter.

Utskottet anser att stabilitet i fastighetsförvaltningen är önskvärd. Inte minst bör snabba förändringar i ränteutgifterna för fastighetslån om möjligt undvikas. Ett uttryck för denna ståndpunkt utgör den räntegaranti, staten lämnar i fråga om primär- och sekundärlån i statsbelånade fastig-

heter. Att göra ränteutgifternas storlek direkt beroende av förändringar i penningvärdet synes på grund härav inte vara lämpligt. Utskottet avstyrker motionen.

I motionerna I: 82 och II: 100 föreslås, att kommunala och s. k. allmännyttiga bostadsföretag skall vara underkastade *upphandlingskungörelsens bestämmelser*.

Såsom utskottet framhöll, då denna fråga behandlades vid förra årets riksdag (utl. B 37, s. 37), följes upphandlingskungörelsens bestämmelser i tillämpliga delar av de flesta av de åsyftade företagen. Utskottet finner inte anledning frånga sin tidigare intagna ståndpunkt, att tillräckliga skäl inte föreligger, att såsom villkor för statslån uppställa att kungörelsen skall tillämpas. Utskottet avstyrker förevarande motioner.

Ränteeftergifter. I statsverkspropositionen förordas, att i fall där lång tid förflyter från det ett hus färdigställts till dess primär- och sekundärlån kan lyftas ränteeftergift skall kunna beviljas för tid innan nämnda lån har lyfts. Vad gäller den garanterade räntans höjd anser departementschefen det inte vara välbetänkt att i nuvarande ovissa läge allmänt höja densamma.

I motionerna I: 116 och II: 157 föreslås dels att räntegarantien skall upphöra, då den tidigare fastställda giltighetstiden av tio år utgått, dels att räntegaranti, som utgives fr. o. m. den 1 juli 1959, skall grundas på en räntesats av 5 procent. I motionerna I: 117 och II: 158 förordas, att den garanterade räntan på primär- och sekundärlån för bostadshus, som tillkommit före 1951, skall höjas med 0,5 procent fr. o. m. den 1 juli 1959. I motionerna I: 209 och II: 264 slutligen yrkas, att den garanterade räntan på primär- och sekundärlån skall höjas med 0,5 procent med verkan fr. o. m. den 1 januari 1959.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Vad angår de berörda motionsyrkandena vill utskottet till en början anföra några allmänna synpunkter på frågan om generella subventioner åt bostadsbyggandet.

Under en följd av år har riksdagen haft att pröva förslag om avveckling, helt eller delvis, av olika slags generella subventioner. De år 1951 införda provisoriska tilläggslånen har successivt avvecklats. De slopades helt genom beslut av 1956 års riksdag. Den räntefria stående delen av egnahems-lån har sänkts från 8 000 kronor per lån till först 6 000 kronor och genom beslut 1956 till 4 000 kronor. Den av staten garanterade räntan å primär- och sekundärlån har höjts två gånger, senast år 1957 med 0,5 procent. Räntan å tertiär- och egnahemslån har för hus som påbörjas fr. o. m. den 1 januari 1958 höjts från 3 till 4 procent. Tidigare beviljade räntefria lån till bostadsbyggandet har genom beslut 1953 och 1957 delvis återkrävts.

Utskottet har vid sin tidigare behandling av de nämnda subventionsfrågorna intagit den ståndpunkten, att en successiv avveckling av vissa generella subventioner kan godtagas. Utskottet har emellertid, senast förra året, understrukit dels att för den som anser att en fortsatt allmän förbättring av bostadsförhållandena bör vara bostadspolitikens mål det icke kan komma i

fråga att brådstörtat avveckla de generella subventionerna (utl. B 37, s. 37), dels att krav på en stabilisering av ränteutgifterna för nya hus på en relativt låg nivå enligt utskottets mening alltfört måste ställas (utl. B 37, s. 45). I de förenämnda motionerna framlägges förslag icke endast om en höjning av den garanterade räntan utan också om höjning av räntan på de statliga bostadslånen m. m. Motionärerna godtar dessutom det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget om att slopa det ortsdifferentierade tillägglånet, till vilket utskottet återkommer i det följande.

Utskottet har närmare undersökt vilken ökning av de årliga kapitalutgifterna för nya bostadshus, som ett bifall till de åsyftade motionsyrkandena jämte ett slopande av det ortsdifferentierade tillägglånet skulle föranleda. Tillägglånets slopande kan beräknas öka kapitalutgifterna med i genomsnitt ca en krona per kvm. Utskottet har därvid funnit, att i fråga om flerfamiljshus de i motionerna I: 116 och II: 157 framlagda ändringsförslagen skulle medföra en ökning av de årliga kapitalutgifterna med i genomsnitt ca 10 kronor per kvm bostadslägenhetsyta. För en tvårumslägenhet av vanlig storlek skulle den årliga ökningen bli ca 600 kronor. För ett eget hem av vanlig typ skulle kapitalutgifterna enligt motionärernas förslag öka med ca 750 kronor per år. De i motionerna I: 117 och II: 158 föreslagna åtgärderna skulle föranleda en ökning av kapitalutgifterna för ett nytt flerfamiljshus med ca 3 kronor per kvm och för ett ordinärt eget hem med 100 à 400 kronor per år, medan de i motionerna I: 209 och II: 264 förordade ändringarna kan beräknas ge upphov till en ökning av nämnda utgifter med i fråga om flerfamiljshus ca 4 kronor per kvm och för ett eget hem ca 200 kronor per år.

Utskottet anser, att det i nuvarande läge på såväl bostads- som arbetsmarknaden är särskilt angeläget att undvika en mera påtaglig ytterligare fördyring av nya bostäder. Önskemålet om en fortsatt stor bostadsproduktion gör, att finansieringsvillkoren i huvudsak bör bibehållas tillsvidare. Drastiska ändringar i dessa villkor, såsom förordas i motionerna I: 116 och II: 157, kan beräknas kraftigt hämma bostadsbyggandet. Vidare skulle möjligheterna för såväl nybildade familjer som barnfamiljer, vilka på grund av familjens tillväxt är i behov av en större bostad, att skaffa sig en passande bostadslägenhet försämrats högst avsevärt. Även de i motionerna I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264 föreslagna försämringarna av lånevillkoren kan befaras få ogynnsamma verkningar på produktionsomfattningen och barnfamiljernas möjligheter att skaffa sig en godtagbar bostad.

Utskottet finner därför övervägande skäl tala mot att de av staten garanterade räntorna på primär- och sekundärlån nu höjes. Förenämnda ändringsförslag avstyrkes.

Familjebostadsbidrag. I statsverkspropositionen föreslås, att de för familjebostadsbidrag fastställda inkomststrecken skall höjas med 1 000 kronor fr. o. m. den 1 januari 1960.

I motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264 hemställs, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att alla inkomststreck skall höjas med 1 000 kronor, alltså även de låga streck, som gäller för erhållande av förhöjt bidrag. Om inkomststrecken inte höjes, blir resultatet bl. a. att åtskilliga barnfamiljer med små inkomster, vilka f. n. åtnjuter förhöjt familjebostadsbidrag, endast skulle kunna beviljas helt bidrag. Deras årliga bostadskostnader skulle därigenom öka med ca 300 kronor. Om Kungl. Maj:ts förenämnda förslag i fråga om slopande av tillägglån godtages, skulle en del av dessa familjer jämväl få vidkännas en allmän hyreshöjning. Kungl. Maj:ts förslag om höjning av inkomststrecken står i överensstämmelse med tidigare av riksdagen godkända principer och innebär endast en anpassning av strecken till inträffad minskning av penningvärdet. På grund av det anförda tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet kan alltså inte biträda motionsyrkandena.

Bidrag till pensionärsbostäder. I statsverkspropositionen föreslås ingen ändring i bestämmelserna om bidrag till pensionärsbostäder. I motionerna I: 72 och II: 99 yrkas, att pensionärsbostadsbidrag må kunna utgå även för pensionärer i tvåfamiljshus.

Nya bestämmelser om stöd åt pensionärsbostäder trädde i kraft den 1 januari 1959. En viss utvidgning av stödåtgärderna ägde därvid rum. Pensionärsbostadsbidrag kan numera beviljas för lägenhet i hus, som tillkommit tidigast den 1 juli 1946 och som finansierats med tertiärlån. Lägenhet i hus, som finansierats med egnahemslån, är däremot inte bidragsberättigande. På grund härav kan bidrag inte beviljas för lägenhet i tvåfamiljshus.

Utskottet anser, att det bör övervägas att utsträcka bidragsgivningen till att avse jämväl lägenheter i hus, som finansierats med egnahemslån. Ökade möjligheter torde härigenom ges framför allt landskommuner att på ett tillfredsställande sätt ordna åldringarnas bostadsfråga. Utskottet är dock inte berett att nu föreslå ett genomförande av den angivna ändringen i bidragsbestämmelserna. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva huruvida och på vilka villkor pensionärsbostadsbidrag skall kunna beviljas för lägenhet i hus, finansierat med egnahemslån, samt att för riksdagen framlägga förslag i ämnet. I vidare mån än vad som framgår av det nu anförda kan utskottet inte biträda det i förevarande motioner framlagda förslaget.

Förbättringslån. I statsverkspropositionen föreslås, att det för räntefritt stående förbättringslån fastställda *inkomststreck* skall höjas med 1 000 kronor fr. o. m. den 1 juli 1959.

I motionerna I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264 hemställes, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag. I motionerna I: 116 och II: 157 yrkas, att utgivandet av räntefri stående del av förbättringslån skall upphöra fr. o. m. den 1 juli 1959.

Vad först angår förslaget om att utgivandet av räntefri stående del av förbättringslån skall upphöra fr. o. m. den 1 juli 1959 vill utskottet erinra om

att förra årets riksdag efter förslag av Kungl. Maj:t beslutade att ifrågavarande lånedel, som dittills utgjort högst 8 000 kronor per lån, i vissa fall skulle kunna utgå med högst 10 000 kronor per lån. Bland de fall i vilka räntefritt stående lån borde kunna utgå med upp till 10 000 kronor nämndes främst upprustning av åldringars bostäder. Utskottet, som enhälligt tillstyrkte förslaget, hälsade detsamma med tillfredsställelse. På grund härav avstyrker utskottet ifrågavarande motionsyrkande.

Kungl. Maj:t:s förslag om höjning av inkomststrecket för räntefritt stående förbättringslån är liksom motsvarande förslag beträffande familjejobstadsbidrag betingat av inträffad minskning av penningvärdet. Utskottet tillstyrker förslaget och kan inte biträda nämnda motionsyrkanden.

I motionerna I: 116 och II: 157 föreslås, att, om den statliga bostadslångivningen inte den 1 juli 1959 ersättes med ett kreditgarantisystem, *räntan* på förbättringslån fr. o. m. nämnda tidpunkt skall utgöra 5,5 procent.

Utskottet har i det föregående vid prövning av frågan om ränteeftergifternas storlek ansett, att en mera påtaglig försämring av lånevillkoren inte nu bör genomföras. Ifrågavarande motionsyrkande avstyrkes därför.

Tertiärlån. I statsverkspropositionen föreslås endast en mindre jämkning i de för tertiärlån gällande villkoren, vilken syftar till att åstadkomma en enhetlig räntesättning i fråga om tertiärlånen. I skilda motioner förordas ändringar av allmän räckvidd, avseende lånets ränta, amorteringstid och storlek m. m.

Vad gäller tertiärlånets *ränta* föreslås i motionerna I: 116 och II: 157 att, om den statliga bostadslångivningen inte den 1 juli 1959 ersättes med ett kreditgarantisystem, tertiärlån, som ligger mellan 70 och 85 procent av belåningsvärdet, skall fr. o. m. nämnda dag förräntas efter en räntesats av 5,5 procent och att tertiärlån, som överstiger 85 procent av belåningsvärdet, skall fr. o. m. samma dag förräntas efter en räntesats av 6,5 procent. I motionerna I: 117 och II: 158 yrkas, att räntan på tertiärlån, som utbetalas efter den 1 juli 1959, skall utgöra 5 procent. I motionerna I: 209 och II: 264 slutligen hemställs, att riksdagen måtte besluta att bemyndiga Kungl. Maj:t att med verkan från den 1 juli 1959 höja räntan på tertiärlån med 0,5 procent, därest icke dessförinnan en sänkning av det allmänna ränteläget genomförts.

Utskottet biträder Kungl. Maj:t:s förslag och kan på förut anförda grunder icke tillstyrka i berörda motioner framförda ändringsförslag.

I fråga om tertiärlånets *storlek och amorteringstid* föreslås i motionerna I: 116 och II: 157, att, om den statliga bostadslångivningen inte den 1 juli 1959 ersättes med ett kreditgarantisystem, tertiärlån, som utlämnas tidigast den 1 juli 1959, skall beviljas upp till 85 procent av den totala produktionskostnaden mot enbart in-tecknings-säkerhet, oavsett förvaltningsformerna, upp till 97 procent för s. k. allmännyttiga företag mot kommunal borgen och upp till 92 procent för kooperativa och enskilda företag mot borgen av kommun, industriföretag eller annat företag av motsvarande ekonomisk

styrka, samt till den del de överstiger 85 procent av belåningsvärdet amorteras på 25 år. I motionerna I: 117 och II: 158 yrkas, att lånegrensarna för flerfamiljshus, som påbörjas efter den 1 juli 1959, skall utgöra 97 procent av belåningsvärdet för företagsformer, som nu får låna upp till 100 procent, 92 procent för dem, som nu får låna till 95 procent, samt 85 procent för övriga.

Denna lånefråga var föremål för prövning av förra årets riksdag. Utskottet ansåg därvid (utl. B 37, s. 44), att med hänsyn till att införandet år 1956 av högsta belåningsvärden för bostadshus inneburit vissa anpassningssvårigheter, en sänkning av övre belåningsgränserna för tertiärlån inte borde företagas. Utskottet vidhåller denna uppfattning och vill jämväl erinra om att ett godtagande av den föreslagna minskningen av tertiärlånen skulle innebära risk för störningar i bostadsbyggandet. Ifrågavarande motionsyrkanden avstyrkes därför.

I motionerna I: 117 och II: 158 föreslås, att vid försäljning köparen skall medges rätt att återlåna den del av tertiärlån, som amorterats utöver vad som föreskrives i lånevillkoren.

Förra årets riksdag avslog ett motionsyrkande av samma innehåll som det nu framställda. Utskottet, som inte finner tillräckliga skäl anförda för en omprövning av denna ståndpunkt, avstyrker förslaget.

I motionerna I: 116 och II: 157 föreslås, att vid utgivande av statliga bostadslån en förvaltningsavgift om 0,5 procent skall uttagas i samband med lånets utbetalande.

Förra årets riksdag avslog motionsyrkande av i huvudsak samma innehåll som det nu framställda. Enär tillräckliga skäl för uttagandet av en förvaltningsavgift inte anförts, avstyrker utskottet förslaget.

Tilläggslånen. I statsverkspropositionen föreslås, att *de ortsdifferentierade tilläggslånen* skall slopas fr. o. m. den 1 juli 1959.

I motionen II: 160 hemställs, att i det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget angående slopande av det ortsdifferentierade tilläggslånet Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län uteslutes och att tilläggslånen får löpa enligt nu gällande normer, samt att en översyn göres av familjebostadsbidragens konstruktion för att åstadkomma en rättvisare avvägning mellan byggnadskostnader och bostadsbidrag i ovan nämnda län. I motionen II: 265 hemställs, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Utskottet vill erinra om att denna fråga varit föremål för riksdagens prövning vid upprepade tillfällen, senast förra året. Utskottet uttalade därvid (utl. B 37, s. 43), att skäl kunde anföras för en snar avveckling av tilläggslånen och att det borde ankomma på Kungl. Maj:t att pröva vid vilken tidpunkt tilläggslånen lämpligen borde avvecklas. För att markera att lånen hade tillfällig karaktär ansåg utskottet, att i fortsättningen beslut om tilläggslånen av det lånebeviljande organet borde förses med ett förbehåll om att förräntning och amortering av lånet kunde komma att krävas redan från

utbetalningsdagen. Såsom departementschefen anfört har under det senaste året byggnadskostnaderna sjunkit något; en viss ytterligare sänkning anses inte utesluten. I likhet med departementschefen finner därför utskottet, att de ortsdifferentierade tillägglånen nu bör slopas.

Utskottet tillstyrker alltså Kungl. Maj:ts förevarande förslag och kan inte biträda förenämnda yrkanden i motionerna II: 160 och II: 265 om att tillägglånen skall bibehållas antingen helt eller också delvis.

Kungl. Maj:t föreslår, att beviljade såväl ortsdifferentierade som provisoriska *tillägglån, vilka f. n. är ränte- och amorteringsfria, skall återbetalas på 25 år intill ett belopp, motsvarande det kapitaliserade värdet av ett bidrag av två kronor per kvm bostadslägenhetsyta.*

I motionerna I: 116 och II: 157 förordas, att tillägglån, som enligt Kungl. Maj:ts förslag skall återbetalas, skall förräntas efter en räntesats av 5 procent. I motionen II: 265 hemställs, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Kungl. Maj:ts förslag om att viss del av tidigare beviljade tillägglån skall återbetalas får ses i samband med nyss behandlade, av utskottet tillstyrkta förslag om slopande av det ortsdifferentierade tillägglånet. Utskottet biträder förslaget och kan inte tillstyrka förenämnda motionsyrkanden.

Egnahemslån. I statsverkspropositionen föreslås endast en mindre jämkning i de för egnahemslån gällande villkoren, vilken syftar till att åstadkomma en enhetlig räntesättning i fråga om egnahemslånet. I skilda motioner förordas ändringar av allmän räckvidd; de avser egnahemslånets ränta, den räntefria stående delens storlek, villkoren för återkrävande av den räntefria stående delen m. m.

I motionerna I: 116 och II: 157 föreslås, att, om bostadslångivningen inte den 1 juli 1959 ersättes med ett kreditgarantisystem, *räntan* på egnahemslån fr. o. m. den 1 juli 1959 skall utgöra 5,5 procent. I motionerna I: 117 och II: 158 förordas, att räntan på egnahemslån, som utbetalas efter den 1 juli 1959, skall utgöra 5 procent. I motionerna I: 209 och II: 264 hemställs, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att med verkan från den 1 juli 1959 höja räntan på egnahemslån med 0,5 procent, därest icke dessförinnan en sänkning av det allmänna ränteläget genomförts.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag. Med erinran om vad utskottet anfört i det föregående beträffande avveckling av de generella subventionerna till bostadsbyggandet avstyrker utskottet ifrågavarande motionsyrkanden.

I motionerna I: 116 och II: 157 föreslås, att utgivandet av *räntefri stående del* av egnahemslån skall upphöra fr. o. m. den 1 juli 1959. I motionerna I: 117 och II: 158 yrkas, att den räntefria stående delen av egnahemslån skall inkomstprövas på sätt som i motionerna anges för egnahem, som erhåller preliminärt beslut efter den 1 juli 1959. I motionerna I: 209 och II: 264 förordas, att med verkan från den 1 juli 1959 räntefri stående del av egnahemslån må utgöra högst 3 000 kronor.

Utskottet har i det föregående tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag om slopande av det ortsdifferentierade tilläggslånet. Vissa skäl kan anföras jämväl för ett slopande eller en minskning av den räntefria stående delen av egnahemslån. Utvecklingen av egnahemsbyggandet under de senaste åren tyder emellertid på att redan gällande lånevillkor föranleder relativt höga årliga kapitalutgifter för egnahemsägarna. En ytterligare höjning av dessa utgifter torde i nuvarande läge medföra att egnahemsbyggandet kommer att minska på skilda håll i landet. Barnfamiljer med vanliga inkomster skulle i ökad utsträckning få avstå från att fullfölja planer på anskaffandet av ett eget hem. Utskottet har i det föregående ansett, att en ökning av egnahemsbyggandet bör eftersträvas på längre sikt. Det kan då inte vara välbetänkt att genom en försämring av lånevillkoren hämma egnahemsbyggandet. Under sådana förhållanden anser utskottet, att den räntefria stående delen av egnahemslån å 4 000 kronor bör bibehållas tillsvidare. Ifrågavarande motionsyrkanden kan utskottet alltså inte biträda.

I motionerna I: 116 och II: 157 föreslås, att *räntefri stående del av egnahemslån icke skall behöva återbetalas* i andra fall än då egnahemmet försålts med vinst och endast i den mån köpeskillingen överstigit senast åsatt taxeringsvärde samt i intet fall, om det räntefria stående lånet innehafts mer än tio år.

F. n. gäller att vid överlåtelse av statsbelånat eget hem i vissa fall egnahemslånet uppsäges till inbetalning. Så är bl. a. förhållandet om köpeskillingen anses för hög. Syftet härmed är att förhindra att de relativt sett mycket gynnsamma villkoren beträffande statligt egnahemslån verkar uppdrivande på köpeskillningarna.

Vidare gäller att den räntefria stående delen av egnahemslån i regel inte kan återkrävas förrän tidigast efter tio år. Egnahemsägaren är, om han behåller sitt eget hem och använder det för avsett ändamål, garanterad förmånen av det räntefria lånet under minst tio år.

Den nu ifrågavarande stödformen infördes 1942. Räntefria lån till småhus, som beviljats med stöd av de äldre bestämmelser, vilka gällde till den 1 juli 1948, har genom beslut av 1957 års riksdag slutligt reglerats. Enligt beslutet skall dessa lån avskrivas. Hur det skall förfaras med de räntefria lån, som beviljats jämlikt de sedan den 1 juli 1948 gällande bestämmelserna, är ännu inte avgjort. Enligt vad utskottet inhämtat torde dylika lån ha beviljats till ett sammanlagt belopp av drygt 800 miljoner kronor. Liksom fallet var vid den slutliga prövningen av hur det borde förfaras med de enligt äldre bestämmelser beviljade räntefria lånen, synes praktiska skäl tala för att en prövning år för år av lån som vid varje prövningstillfälle har utestått i tio år undviks och att en allmän ståndpunkt i ett sammanhang tages till alla eller huvuddelen av de under de senaste tio åren beviljade lånen. Att därvid såsom föreslås i förenämnda motioner utan närmare övervägande av de skäl för och emot ett efterskänkande av lånen, som otvivelaktigt kan anföras, besluta att lånen skall avskrivas sedan de utestått i tio

år finner utskottet inte välbetänkt. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter vederbörlig prövning av frågan framlägga förslag i ämnet.

Utskottet avstyrker alltså berörda motionsyrkande.

I motionerna I: 117 och II: 158 föreslås, att vid försäljning köparen skall medges rätt att återlåna den del av egnahemslån, som amorterats utöver vad som föreskrives i lånevillkoren.

Med hänvisning till vad utskottet förut anfört beträffande motsvarande yrkande angående tertiärlån avstyrker utskottet ifrågavarande förslag.

I motionen II: 34 hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning av frågan huruvida gällande egnahemslånekungörelse lämpligen bör ändras på sådant sätt, att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad som f. n. gäller i fråga om bostäder som bebos av lantarbetare, egnahemslån må kunna beviljas ägare eller brukare av jordbruksfastighet jämväl då lägenheten skall bebos av fastighetens arrendator samt att Kungl. Maj:t för riksdagen framlägger det förslag, vartill utredningen må förandlea.

För egnahemslån gäller huvudregeln att lån beviljas endast för den som skall äga och bebo egnahemmet. Olika undantag gives dock. Kommun kan beviljas egnahemslån för uppförande av småhus, avsedda att uthyras. Industriföretag kan likaså beviljas egnahemslån för anskaffande av småhus, som anställda vid företaget skall bebo. Även ägare och brukare av jordbruksfastighet kan, såsom anges i motionen, erhålla egnahemslån för att bereda fastighetens lantarbetare bostad. Utskottet delar motionärernas uppfattning, att skäl kan anföras för att undantag även göres då fråga är om arrendatorer, varför utskottet tillstyrker att den begärda utredningen kommer till utförande.

Av Kungl. Maj:t framlagda förslag beträffande grunderna för låne- och bidragsverksamheten, vilka icke upptagits till behandling i det föregående, har icke givit utskottet anledning till särskilt yttrande.

Vissa av riksdagens revisorer väckta frågor. Riksdagens revisorer har anfört synpunkter på *den statliga långivningen till egnahem på landsbygden* och särskilt fäst uppmärksamheten på bestämmelserna att egnahemslån må vägras endast i det fall en uppenbart olämplig plats har valts. Enligt revisorerna bör nya direktiv i denna del övervägas i syfte att möjliggöra för de bostadspolitiska organen att bidra till en aktiv utveckling av landsbygden.

Frågan om i vilka fall egnahemslån bör vägras beträffande egnahem på landsbygden har varit föremål för riksdagens prövning upprepade gånger. Alltjämt gäller uttalandet av 1953 års riksdag enligt vilket egnahemslån endast bör vägras för det fall en uppenbart olämplig plats för egnahemmet valts. Vid behandling av denna fråga förra året framhöll utskottet (utl. B 37, s. 36), att bebyggelsen på landsbygden bör främjas, och utskottet förutsatte, att förenämnda uttalande av 1953 års riksdag alltjämt ägde giltighet och att Kungl. Maj:t hade uppmärksamheten riktad på denna fråga. Utskottet anser, att det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att överväga, hu-

ruvida och i vad mån behov föreligger av en omprövning av de riktlinjer för egnahemslångivningen på landsbygden, som med stöd av riksdagens förenämnda uttalande tillämpas av de lånebeviljande organen.

Riksdagens revisorer har vidare föreslagit att en allsidig prövning av *samernas bostadsfråga* snarast kommer till stånd.

Utskottet vill erinra om att riksdagen förra året beslutade om en höjning av maximibeloppet för räntefri stående del av förbättringslån i fråga om vissa grupper, bland dem samerna, från 8 000 till 10 000 kronor. Ändringen trädde i kraft den 1 januari 1959. Skäl kan åberopas för att en allsidig prövning av samernas bostadsfråga bör anstå i avvaktan på erfarenheter av den nyss beslutade höjningen av den räntefria stående delen av förbättringslån. Huruvida anledning föreligger att överväga ändringar i fråga om det administrativa förfarandet vid prövning av ansökning om statligt stöd för nybyggnad eller förbättring av bostäder åt samer torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva.

Medelsbehovet för låne- och bidragsverksamheten. Enligt Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1959/60 bör anslaget till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* uppföras med 150 000 000 kronor.

I motionerna I:116 och II:157 yrkas, att anslaget upptages med 135 000 000 kronor, medan i motionerna I:209 och II:264 föreslås, att ett belopp av 130 000 000 kronor anvisas för ändamålet.

Motionsyrkandena är betingade av förslag i nämnda motioner om reduktion av ränteeftergifterna. Enär utskottet i det föregående avstyrkt dessa förslag, ansluter sig utskottet till Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet.

Anslaget till *Bostadsrabatter* föreslås av Kungl. Maj:t uppfört med 140 000 000 kronor.

I motionerna I:116 och II:157 yrkas, att anslaget sänkes till 110 000 000 kronor, medan i motionerna I:117 och II:158 samt I:209 och II:264 föreslås en sänkning till 120 000 000 kronor.

Utskottet, som i det föregående tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag om höjning av inkomststrecken för familjebostadsbidrag, förordar det av Kungl. Maj:t äskade beloppet.

Anslaget till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* föreslår Kungl. Maj:t skall uppföras med ett belopp av 13 000 000 kronor.

I motionerna I:117 och II:158 samt I:209 och II:264 yrkas, att anslaget sänkes till 11 000 000 kronor, medan i motionen II:106 föreslås, att anslaget upptages med 20 000 000 kronor.

Utskottet, som i det föregående tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag om höjning av inkomststrecket för räntefritt stående förbättringslån, biträder Kungl. Maj:s beräkning av medelsbehovet.

Med utgångspunkt från de förut nämnda antagandena beträffande bostadsbyggandets storlek föreslår Kungl. Maj:t att ramen för *preliminära be-*

slut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande samt från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, för budgetåret 1959/60 fastställes till 755 000 000 kronor resp. 80 000 000 kronor.

I motionerna I: 116 och II: 157 yrkas, att ifrågavarande ramar fastställes till 825 000 000 kronor resp. 10 000 000 kronor. I motionen II: 265 föreslås, att ramen för preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, fastställes till 150 000 000 kronor.

Ifrågavarande yrkanden är beroende av de i nämnda motioner framförda, av utskottet i det föregående behandlade förslagen i fråga om lånevillkoren.

Utskottet, som anslutit sig till Kungl. Maj:ts förslag i fråga om bostadsbyggandets finansieringsvillkor, biträder även Kungl. Maj:ts beräkning av långivningens storlek och avstyrker berörda motionsyrkanden.

Enligt Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet bör anslaget till *Lånefonden för bostadsbyggande* anvisas med 700 000 000 kronor och anslaget till *Räntefria lån till bostadsbyggande* med 120 000 000 kronor.

I motionerna I: 116 och II: 157 yrkas, att anslaget till lånefonden för bostadsbyggande skall anvisas med 810 000 000 kronor och anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande med 10 000 000 kronor. I motionen II: 265 föreslås, att till räntefria lån till bostadsbyggande skall anvisas 150 000 000 kronor.

Under hänvisning till utskottets ställningstagande i det föregående till grunderna för långivningen förordar utskottet, att ifrågavarande anslag upptages med de av Kungl. Maj:t äskade beloppen. Förevarande motionsyrkanden avstyrkes därför.

Mot Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning under *övriga, här ej särskilt nämnda anslag till låne- och bidragsverksamheten* har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Den bostadspolitiska organisationen; anslag till bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna. Med utgångspunkt från ett av bostadsstyrelsen framlagt förslag förordar Kungl. Maj:t en ytterligare överflyttning från styrelsen till länsbostadsnämnderna av ärenden angående lån till flerfamiljshus.

Med anledning av såväl tidigare beslutad som nu föreslagen decentralisering av ärenden från bostadsstyrelsen till länsbostadsnämnderna förordar Kungl. Maj:t att antalet tjänster i bostadsstyrelsen minskas med 33 och att länsbostadsnämnderna erhåller en förstärkning av sin personalorganisation med 22 tjänster.

I motionerna I: 117 och II: 158 föreslås, att av sistnämnda tjänster endast två ingenjörsbefattningar i Ae 15 inrättas. I anledning härav yrkas i motionerna, att det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget till länsbostadsnämndernas avlöningar skall minskas med 290 000 kronor.

I motionerna I: 114 och II: 156 föreslås dels ändringar i de av Kungl. Maj:t förordade avlöningsslaterna för bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna, dels att till bostadsstyrelsens avlöningar anvisas ett förslags-

anslag av 3 080 500 kronor samt till länsbostadsnämndernas avlöningar ett förslagsanslag av 4 088 000 kronor.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag om överflyttning från bostadsstyrelsen till länsbostadsnämnderna av huvuddelen av ärenden angående lån till flerfamiljshus. Jämväl Kungl. Maj:ts förslag till ändringar i bostadsstyrelsens personalorganisation kan utskottet godtaga. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag i fråga om styrelsens avlöningsanslag. Av det anförda framgår att utskottet icke kan biträda det häremot avvikande yrkandet i motionerna I: 114 och II:156.

Utskottet tillstyrker även de i propositionen föreslagna ändringarna i personalorganisationen för länsbostadsnämnderna liksom beräkningen av nämndernas avlöningsanslag. Förevarande yrkanden i motionerna I: 114 och II: 156 samt I: 117 och II: 158 avstyrkes därför.

I motionerna I: 114 och II: 156 föreslås, att till bostadsstyrelsens omkostnader anvisas ett förslagsanslag av 600 000 kronor och till länsbostadsnämndernas omkostnader ett förslagsanslag av 576 000 kronor. I motionerna I: 206 och II: 261 hemställs, att här förevarande anslag upptages med 853 200 kronor resp. 608 400 kronor.

Utskottet kan icke finna tillräckliga skäl anförda för den minskning av styrelsens och nämndernas omkostnader, som föreslås i motionerna I: 114 och II: 156. Yrkandena i motionerna I: 206 och II: 261 utgör ett led i en av samma motionärer framlagd plan för generell minskning med 10 procent av vissa i statsverkspropositionen under olika huvudtitlar upptagna omkostnadsanslag. Utskottet har i tidigare sammanhang förklarat sig icke kunna tillstyrka en sådan metod för anslagsminskning. I enlighet härmed biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Förevarande motionsyrkanden avstyrkes.

Vad departementschefen i förevarande sammanhang i övrigt föreslagit och anfört har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Förberedelser till en bostadsräkning. Kungl. Maj:ts förslag att ett anslag av 300 000 kronor skall anvisas för förberedelser till en bostadsräkning år 1960 biträder utskottet. Eftersom en allmän bostadsräkning senast utfördes 1945, föreligger ett behov av information beträffande bostadsförhållandenas förändringar under efterkrigstiden. Utskottet förutsätter, att alla tänkbara åtgärder vidtages, bl. a. genom samordning med den till 1960 planerade folkräkningen, för att hålla kostnaderna för bostadsräkningen nere.

HEMSTÄLLAN

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att riksdagen må

I. beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anförts;

II. beträffande införandet av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet med avslag å motionerna I: 115 och II: 159 samt I: 116 och II: 157, sistnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, ävensom i anledning av motionerna I: 212 och II: 269 samt I: 209 och II: 264, sistnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anförts;

III. avslå i motionen II: 267 framställt yrkande beträffande utredning angående värdebeständiga bostadslån;

IV. avslå i motionerna I: 82 och II: 100 framställt yrkande beträffande tillämpning av upphandlingskungörelsens bestämmelser på kommunala och s. k. allmännyttiga bostadsföretag;

V. beträffande bestämmelser om ränteeftergift med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anförts;

VI. beträffande grunderna för inkomstprövning av familjebostadsbidrag med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anförts;

VII. beträffande pensionärsbostadsbidrag för lägenhet i tvåfamiljshus i anledning av motionerna I: 72 och II: 99 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anförts;

VIII. beträffande omprövning av bestämmelserna om räntefritt stående förbättringslån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anförts;

IX. beträffande räntesatsen för förbättringslån med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anförts;

X. beträffande räntesatsen för tertiärlån med bifall till

Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XI. beträffande tertiärlånets storlek och amorteringstid med avslag å motionerna I: 116 och II: 157 samt I: 117 och II: 158, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XII. avslå i motionerna I: 117 och II: 158 framställt yrkande beträffande rätt att återlåna del av tertiärlån;

XIII. avslå i motionerna I: 116 och II: 157 framställt yrkande om uttagande av en särskild förvaltningsavgift;

XIV. beträffande slopande av det ortsdifferentierade tilläggslånet med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna II: 160 och II: 265, sistnämnda motion såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XV. beträffande återkrav av beviljade tilläggslån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 116 och II: 157 samt II: 265, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XVI. beträffande räntesatsen för egnahemslån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XVII. beträffande slopande eller minskning av den räntefria stående delen av egnahemslån med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XVIII. beträffande återbetalning av beviljad räntefri stående del av egnahemslån med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

XIX. avslå i motionerna I: 117 och II: 158 framställt yrkande beträffande rätt att återlåna del av egnahemslån;

XX. beträffande egnahemslån för anordnande av bostad åt arrendator med bifall till motionen II: 34 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

XXI. beträffande egnahemsbyggandet på landsbygden i anledning av riksdagens revisorers förevarande uttalande i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

XXII. beträffande utredning av samernas bostadsfråga i anledning av riksdagens revisorers förevarande uttalande i

skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;

XXIII. beträffande grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen, såvitt de ej behandlats under I.—XXII., med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och under erinran om vad utskottet anfört godkänna i statsrådsprotokollet förordade ändringar;

XXIV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 116 och II: 157 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 150 000 000 kronor;

XXV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 140 000 000 kronor;

XXVI. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 117 och II: 158, I: 209 och II: 264 samt II: 106, förstnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 13 000 000 kronor;

XXVII. till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor;

XXVIII. till *Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor* för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor;

XXIX. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, såvitt nu är i fråga, medgiva, att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 755 000 000 kronor;

XXX. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, såvitt nu är i fråga, till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1959/60 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 700 000 000 kronor;

XXXI. till *Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien* för budgetåret 1959/60 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor;

XXXII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med

avslag å motionerna I: 116 och II: 157 samt II: 265, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva, att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 80 000 000 kronor;

XXXIII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 116 och II: 157 samt II: 265, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Räntefria lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1959/60 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 120 000 000 kronor;

XXXIV. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för bostadsstyrelsen, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet förordat;

XXXV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 114 och II: 156, såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 057 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	65 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	2 371 900
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	15 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	545 600
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	25 700
Summa kronor	4 080 500;

b) till *Bostadsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 080 500 kronor.

XXXVI. bemyndiga Kungl. Maj:t att å personalförteckningen för länsbostadsnämnderna uppföra ytterligare 3 tjänster som kontorsbiträde i Ao 5;

XXXVII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 114 och II: 156 samt I: 117 och II: 158, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	833 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	110 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	2 676 500
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	280 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	562 900
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	25 300
	Summa kronor 4 488 000;

b) till *Länsbostadsnämnderna*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 488 000 kronor;

XXXVIII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 114 och II: 156 samt I: 206 och II: 261, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa

a) till *Bostadsstyrelsen*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 948 000 kronor;

b) till *Länsbostadsnämnderna*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 676 000 kronor;

XXXIX. till *Förberedelser till en bostadsräkning* för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor;

XXXX. besluta, att i förevarande sammanhang behandlade motioner, till den del de icke blivit under punkterna I.—XXXIX. särskilt berörda, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 mars 1959

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Einar Persson, Birger Andersson, Thun, Bergman, Pålsson, Axel Johannes Andersson, Rikard Svensson, Mårtensson, Bertil Petersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, fröken Ranmark, herrar Jacobsson och Edström; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Malmborg, Thapper, Persson i Växjö, Svensson i Stenkyrka, Nilsson i Göingegården, fröken Elmén, fröken Olsson, herrar Blidfors, Hansson i Skegrie, Andreasson, fröken Karlsson, herrar Gustafsson i Skellefteå och Johansson i Norrköping.

Särskilt yttrande

av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka anført:

»I motionerna I:115 och II:159 liksom i motionerna I:116 och II:157 har hemställts att riksdagen måtte besluta, att den statliga långivningen för bostadsbyggandet skall upphöra från och med den 1 juli 1959 och ersättas med ett statligt kreditgarantisystem. I särskild reservation tillstyrkes från vårt håll bifall till detta yrkande. Trots detta kommer vi, för det fall att nämnda motionsyrkande icke bifalles av riksdagen, att reservationsledes taga ställning till och framföra yrkanden i anslutning till olika i Kungl. Maj:ts proposition och i avgivna motioner berörda problem även med utgångspunkt från att den statliga långivningen bibehålles. Våra yrkanden rörande dessa senare punkter är alltså alternativa.»

Reservationer

1) beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka ansett att

dels före de tre sista meningarna i det stycke i utskottets yttrande på s. 30, som börjar med »Såsom departementschefen» och slutar med »fall aktuell», bort infogas en mening av följande lydelse:

»Dock måste behörig hänsyn tagas till de resurser som kan stå till förfogande på kapitalmarknaden.»

dels till det stycke i utskottets yttrande på s. 30, som börjar med »Den av» och slutar med »63 000 lägenheter», bort fogas text av följande lydelse:

»Utskottet vill här betona det angelägna i att kommunernas bostadsbyggnadsprogram icke fixeras i antal lägenheter utan i medelsramar och att kommunerna får disponera dessa medelsramar på sådant sätt att så stort antal lägenheter som möjligt kan produceras. Det finns enligt utskottets mening

ingen anledning att man från statsmakternas sida skulle vidtaga åtgärder för att åstadkomma någon viss fördelning mellan olika produktionsformer. Kommunerna bör ha full frihet att i detta sammanhang förfara på det sätt de finner mest ändamålsenligt för att komma till rätta med bostadsbristen.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»I. beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I:117 och II:158 samt I:209 och II:264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Axel Johannes Andersson, Jacobsson, Edström, Malmborg*, fröken *Elmén* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels utskottets yttrande från och med det stycke på s. 29, som börjar med »Bostadsbyggandet har», till och med det stycke på s. 31, som slutar med »i betydelse», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Tillskottet av nya bostadslägenheter har under 1950-talet varit otillräckligt; bostadsbristen är fortfarande besvärande särskilt i de största städerna. Under 1958 har emellertid igångsättningen av nya lägenheter avsevärt överstigit det minimiprogram av 63 000 lägenheter, som av riksdagsmajoriteten fastställdes för budgetåret 1958/59. Riksdagen har nyligen beslutat om en utökning av programmet till att avse ca 71 000 lägenheter.

Den ökade igångsättningen har dock främst haft arbetsmarknadspolitisk motivering och vidtagits i syfte att främja sysselsättningen inom byggnadsindustrien. Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår innebär att till grund för beräkningen av medelsramarna lägges ett minimiprogram av endast 63 000 lägenheter. Om konjunkturläget inte påtagligt förbättras bör dock enligt departementschefens mening en fortsatt bostadsproduktion på hög nivå eftersträvas.

Utskottet delar visserligen departementschefens uppfattning att en viss anpassning av bostadsbyggandets omfattning efter konjunkturlägets växlingar är motiverad. Men även om konjunkturläget i en nära framtid förbättras bör bostadsbyggandet enligt utskottets mening inte pressas ner så kraftigt att igångsättningen stannar vid 63 000 lägenheter. Så starka svängningar i bostadsbyggandets volym försvårar ett rationellt planerande av bostadsbyggandet. Det av Kungl. Maj:t angivna minimiprogrammet är därför otillräckligt även vid ett förbättrat konjunkturläge.

I motionerna I:116 och II:157 samt I:117 och II:158 föreslås vissa ändringar i nu gällande länegränser. Härigenom minskas anspråken på låne-medel och en igångsättning av minst 65 000 lägenheter samt viss övergång till ökad småhusbebyggelse blir möjlig utan höjning av de av Kungl. Maj:t föreslagna låneramarna. Dessa motionsyrkanden kommer utskottet i det följande att tillstyrka.

Om ett bostadsbyggnadsprogram av stor omfattning skall bli genomför-

bart i ett förbättrat konjunkturläge utan intrång på andra viktiga investeringar, måste de statliga lånevillkoren utformas så att de stimulerar till ett ökat bostadssparande. Detta har enligt utskottets mening inte tillräckligt beaktats vid det statliga bostadsstödet konstruktion. Utskottet kommer i det följande att tillstyrka motionsförslag om ändringar i nu tillämpade lånevillkor som är avsedda att verka i denna riktning.

I motionerna I: 117 och II: 158 framhålles att en viss försiktighet är tillrädlig i fråga om uppförande av stora hyreshus i mindre städer och tätorter, där bostadsbristen är obetydlig. Ett forcerat hyreshusbyggande på småorterna kan innebära risk för felinvestering. Utskottet delar motionärernas mening i detta avseende. Efterfrågan på egna hem samt rad- och kedjehus kommer med säkerhet att öka kraftigt under de närmaste åren. I den riktningen verkar såväl en allmän standardhöjning som motorismens utbredning. Det är angeläget att det allmänna och inte minst kommunerna tar hänsyn till detta förhållande vid planeringen av bostadsbyggandet.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»I. beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 209 och II: 264 ävensom med bifall till motionerna I: 117 och II: 158, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

c) av herrar *Pålsson, Nils Theodor Larsson, Svensson* i Stenkyrka och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett att

dels utskottets yttrande från och med det stycke på s. 30, som börjar med »Såsom departementschefen», till och med det stycke på s. 31, som slutar med »i betydelse», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Från myndigheternas sida har tidigare uttalats, att ett bostadsbyggande av cirka 65 000 lägenheter per år kan anses önskvärt ur bostadsmarknadsynpunkt. Det hade enligt utskottets mening varit motiverat, att igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag för innevarande budgetår inriktats på en produktion av 65 000 lägenheter. Utskottet har dock tidigare tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag om ökning av byggnadsprogrammet för innevarande budgetår till 71 000 lägenheter med hänsyn dels till det arbetsmarknadspolitiska läget, dels till att planläggningen från myndigheternas sida framskridit så långt, att ändring icke ansetts böra ske.

Den i statsverkspropositionen föreslagna ramen för preliminära lånebeslut under budgetåret 1959/60 har beräknats efter ett minimiprogram av 63 000 lägenheter. Men departementschefen förutsätter, att byggnadsprogrammet skall kunna ökas avsevärt, om det nuvarande konjunkturläget blir bestående ännu en tid. Enligt utskottets mening bör igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag — med hänsyn till ökningen för innevarande budgetår — icke överskrida det angivna antalet, 63 000 lägenheter, för budgetåret

1959/60. Man kan icke bortse från att ett alltför kraftigt ökat tillskott av lägenheter vid samtidig stagnation i inkomstutvecklingen medför risk för att färdiga bostäder icke kan avyttras. Svårigheter härvidlag har redan framträtt beträffande vissa lägenhetstyper.

De åtgärder till främjande av sysselsättningen, som konjunkturen kan kräva, hör i stället främst avse det produktiva näringslivet och vägbyggnadet. Konkurrensen på världsmarknaden har skärpts, bl. a. till följd av sexstatsunionens tillkomst, och kan för framtiden beräknas bli ännu hårdare. Det framstår därför som angeläget, att resurserna i så stor utsträckning som möjligt användes till stärkande av vårt näringslivs internationella konkurrenskraft.

Det är enligt utskottets mening också anledning att understryka, att en ytterligare utökning av bostadsbyggnadsprogrammet skulle medföra en alltför hård belastning för statsbudgeten i det ansträngda läge, som kännetecknar densamma nu och för de närmast följande åren. Utskottet delar alltså den uppfattning, som anförs i motionerna I: 209 och II: 264.

Utskottet ansluter sig vidare till den i de nämnda motionerna uttryckta meningen, att man bör söka påverka bostadsutvecklingen i sådan riktning, att människorna i ökad utsträckning får möjligheter att bo i egnahem. En viktig målsättning för bostadspolitiken bör vara att söka uppnå en sådan fördelning av bostadsbyggandet, att egnahemsbebyggelsen blir den dominerande bebyggelseformen. Med hänsyn till nuvarande statsfinansiella och arbetsmarknadspolitiska läge anser sig utskottet dock för tillfället böra acceptera den av Kungl. Maj:t föreslagna fördelningen mellan flerfamiljshus och egnahem.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»I. beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 117 och II: 158 ävensom med bifall till motionerna I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

2) beträffande införandet av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet

a) av herrarna *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka ansett att

dels utskottets yttrande från och med det stycke på s. 32, som börjar med »Enligt vad», till och med det stycke på s. 33, som slutar med »inte tillstyrka», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Statens långivning på bostadsområdet har visat sig innebära en övermäktig påfrestning på de redan den förut hårt ansträngda statsfinanserna. Den har drivits till priset av en icke acceptabel statsupplåning i riksbanken och affärsbankssystemet. Att med bibehållet statligt stöd åt bostads-

produktionen minska anspråken på statlig långivning ner till en rimligare gräns synes vara huvudsyftet i föreliggande motioner I: 115 och II: 159 samt I: 116 och II: 157. Därjämte framhålles att den anvisade vägen — utbyte av långivning till flerfamiljshus och egnahem mot ett kreditgarantisystem — skulle innebära en avlastning av förvaltningsuppgifter från statliga organ.

Sedan motionerna väcktes, har remissyttrandena över socialdepartementets promemoria av den 5 december 1958 inkommit och redovisats för utskottet. Principiella tillstyrkanden av önskvärdheten att utforma ett statligt kreditgarantisystem på egnahemsområdet — till vilket promemorian var begränsad — avgavs av flertalet remissinstanser, fortsatt utredning föreslogs från vissa håll medan avstyrkande yttranden lämnades endast av sex hörda instanser. Av de i princip tillstyrkande instanserna uttalade sig följande för garanti av den natur som motionärerna med användande av promemorians terminologi kallar kollektiv: Länsbostadsnämnden i Värmlands län, arbetsmarknadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, riksräkenskapsverket, länsstyrelserna i Stockholms och Östergötlands län, Svenska sparbanksföreningen, Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska arkitekters riksförbund, Svenska riksbbyggen, Svenska byggnadsentreprenörföreningen, statskontoret, statens organisationsnämnd.

Till förmån för »individuell garanti» uttalade sig följande remissinstanser: Bostadsstyrelsen, flertalet länsbostadsnämnder, lantbruksstyrelsen, sparbanksinspektionen, länsstyrelserna i Västmanlands och Västernorrlands län, Svenska stadsförbundet, SABO, länsstyrelsen i Malmöhus län.

Även om promemorian, som ovan nämnts, icke går så långt beträffande omfattningen av ett kreditgarantisystem som motionerna, bör de till principen övervägande positiva remissvaren kunna anses stödja motionärernas tankegångar.

Vad först beträffar motionernas huvudsyfte — att minska bostadsbyggandets anspråk på statskassan genom att ersätta långivningen med kreditgarantigivning — kan erinras om att garantigivning redan nu förekommer på områden där statliga insatser bedömts som önskvärda. Som exempel på verkställd omläggning från direkt långivning till kreditgarantigivning — stundom jämsides med direkt långivning för likartade syften — kan nämnas lån för yttre och inre rationalisering på jordbrukets område samt lån för förvärv av egnahemsjordbruk. Vanligen lämnas de statliga kreditgarantierna utan avgift för låntagaren. Exportkreditnämndens finansieringsgaranti erbjuder likväl exempel på en avgiftsbelagd statlig garantigivning, syftande till kreditgivning hos bank eller annan kreditgivare.

Vid jämförelse mellan direktfinansiering och kreditgarantigivning gäller givetvis, som ofta påpekats, att de kapitalresurser som står till buds ej påverkas av den teknik som väljes för utlåningen. Lika tydligt är att anpassningen till befintliga ekonomiska resurser försvåras genom generell prioritering av ett omfattande kreditbehov. Att också framdeles överanstränga kapitalmarknaden för att kunna genomföra en sådan prioritering, innebär med hänsyn till våra konvertibilitetsåtaganden en ökad risk.

Sådana överväganden måste enligt utskottets uppfattning tillmätas större vikt än eventuella farhågor för att svårighet skall uppstå för långivande kreditinstitut att effektuera de statsgaranterade låneansökningarna.

Utskottet vill framhålla, att möjligheterna att ställa prognoser på kapitalmarknadens område i högsta grad försvårats genom att förslag om tilläggs-pensionering framlagts utan att utredningen om detta förslags samhälls-ekonomiska konsekvenser avvaktats. Det är likväl utan vidare tydligt, att de för bostadsbyggandet aktuella beloppen — ca 400 miljoner kronor för vardera av grupperna egna hem och flerfamiljshus — skulle komma att innebära en stark påfrestning på de långivande kreditinstitutens kapacitet. I sammanhanget kan dock pekas på initiativ, som redan tidigare tagits av kreditorganisationerna för att bemästra svåra kreditgivningsproblem, t. ex. Svensk Fartygskredit AB och AB Företagsfinans samt Sparbankernas Intecknings AB. Genom samarbetsorgan av liknande struktur bör även svårigheterna med kapitalöverföring från överskottsområden till underskottsområden kunna bemästras i den mån icke redan förekomsten av riksomspännande kreditinstitut bland långivarna kan tänkas lösa detta högst väsentliga problem. Det kan vidare erinras om att kreditväsendets för närvarande höga likviditet erbjuder ett gynnsamt tillfälle för omläggning. Inplaceringen av nya betydande lånebelopp i kreditinstituten ger ökad betydelse åt framförda förslag att skattevägen uppmuntra såväl ökade amorteringar på den »gamla» bostadslånestocken som nysparande med sikte på bostadsanskaffning.

Utskottet är medvetet om att många samhällsekonomiska och kredittekniska problem aktualiseras i sammanhanget. Några skall här i korthet beröras.

I sparbanksinspektionens remissyttrande framhålles, att vårt lands sparbanksväsen redan har en ovanligt hög kvot av utlåningen redovisad i bostadslån. En ytterligare »immobilisering» av lånestocken skulle därför icke framstå som önskvärd. Häremot kan invändas att, i den mån alternativet till bostadsutlåning är köp av statspapper, det vore en illusion att betrakta dessa senare som en väsentligt mera likvid tillgång. Vid likviditetspåfrestningar på banksystemet kan ingen köpare påräknas för i större poster utbjudna statliga obligationer. Om riksbanken anser sig nödsakad att träda till, kan sådant stöd lika väl lämnas genom övertagande av andra tillgångsposter.

Liknande resonemang kan föras beträffande den transformering av affärsbankernas korta inlåning till långfristiga krediter som affärsbankernas medverkan som långgivare mot statsgaranti skulle innebära. I realiteten bleve resultatet inget annat än det som nu föreligger till följd av riksgäldskontorets konstanta upplåning i formellt kortfristig form inom affärsbankssystemet. Utskottet förutsätter dock att i ett normalt läge på kreditmarknaden affärsbankernas huvudsakliga medverkan i bostadsfinansieringen skall bestå i utlåning av lån under byggnadstiden.

Här må även erinras om att ett genomförande av statsgarantigivning på

bostadskreditens område aktualiserar frågan om statsgaranterad utlånings jämförelse med statliga skuldförbindelser.

Det må framhållas, att en omläggning av den statliga bostadslångivningen till kreditgarantivning i och för sig på intet vis omöjliggör sådan räntee- eller kapitalsubvention som kan anses motiverad. Förslag till teknisk utformning av sådana subventioner har framlagts i socialdepartementets förenämnda PM och bedömts positivt av flertalet remissinstanser. Ej heller omöjliggöres genom omläggningen beslut om »ramar» för bostadsbyggandet — tvärtom synes det riktigt att garantiåtagandet årligen fastställas till sin högsta gräns. Tekniskt möter ej hinder, att garantiutfästelserna t. ex. av arbetsmarknadsskäl uppdelas på olika län eller andra regionala enheter.

Vad därefter beträffar den tekniska och administrativa utformningen av en statlig kreditgaranti på bostadsområdet, av motionärerna berörd som ett resonemang kring möjligheterna av minskade statliga förvaltningsuppgifter, delar utskottet motionärernas uppfattning, att kreditgarantierna för flerfamiljshus i varje fall tills vidare bör utfärdas efter individuell prövning genom nuvarande instanser. För egnahemslårens vidkommande förefaller det utskottet lämpligast att tills erfarenhet vunnits tillämpa ett »blandat system» enligt de linjer som förordats av länsstyrelsen i Älvsborgs län och även antytts av länsstyrelsen i Malmöhus län.

Även vid en sådan till större delen »individuell» garantivning synes det uppenbart, att samhällets, kreditinrättningarnas och låntagarnas sammanlagda kostnader för administrativa göromål kommer att minskas i jämförelse med de nuvarande. Låt vara att besparingarna vid själva garantibeviljandet ej blir så stora som vid »kollektiv garantivning», återstår dock arbetsbesparingarna vid utbetalning och låneförvaltning.

Anlita det av ett »blandat» system ger även appellmöjlighet, om rättighet stadgas för lånesökande, som normalt skulle varit hänvisad till »kollektiv garantivning», att efter avslag ansöka om individuell kreditgaranti. Det möjliggör också prövning av garantivning till den typ av bostäder som kan betecknas som experimenthus.

Till den del det i det »blandade» systemet komme att ingå »kollektiv garantivning» skulle denna innebära, att bedömningen av huruvida författningens förutsättningar föreläge för garantibeviljande skulle överlåtas på vissa kreditgivare. I första hand skulle kreditinstitut i större städer komma i fråga, vilka i efterhand skulle till vederbörande myndighet anmäla de samlade lånebelopp som utlämnats under statsgarantivillkor. De farhågor som framförts om försämrade kvalitet på egnahemsbyggelsen genom bortfall av nuvarande detaljgranskning från förmedlingsorganets sida förefaller ogrundade i betraktande av stadsplanmyndigheters och byggnadsnämnders skyldigheter i dessa hänseenden. För kreditinstituten är bedömningen av byggnaders kreditvärde en välbekant uppgift, ombesörjd av egna tjänstemän eller konsulterad expertis.

Lämplig omfattning av statsgarantien synes vara den del av lån som lig-

ger mellan vad som normalt kan beviljas som bottenlån och det lånetak som fastställts för respektive produktionsform. Statens beredvillighet att stå topprisk kommer därvid till uttryck genom bestämningen av lånetakets höjd. En sådan konstruktion hindrar ej kommunerna att eventuellt engagera sig som garantigivare för högre belåning, ej heller det långivande kreditinstitutet från att efter sedvanliga kreditvärdighetsbedömanden lämna låntagaren lån utöver lånetaket.

För handläggning av låneärenden, där statens kreditgarantiansvar utkräves, finner utskottet lämpligt taga fasta på den tanke, som i remissvar på socialdepartementets PM framförts av statskontoret, nämligen att Sveriges riksbank och dess avdelningskontor i sammanhanget skulle tillvarata statens intresse.

Motionärerna föreslår att en garantiavgift — en engångsavgift — om 0,5 % på lånesumman skall avkrävas dem som erhåller lånegaranti. Dessa avgifter skulle fonderas och ur fonden skulle de förluster täckas som staten genom garantigivningen kan komma att åsamka sig.

Utskottet finner detta förslag välbetänkt. Det finns enligt utskottets mening icke anledning att staten själv skulle stå dessa icke obetydliga risker, och ur fasthushetsekonomisk synpunkt spelar utgiften ingen nämnvärd roll.

Uppenbarligen måste vissa komplikationer vara förenade med en övergång från ett system med direkta lån till ett system med kreditgaranti. Dessa får emellertid icke överdrivas. De sammanlagda anspråken på krediter ökas ju inte genom omläggningen. Efterfrågan på lånemedel hos de nya långivarna kommer vidare inte på en gång utan successivt. Under övergångstiden bör det vara möjligt för staten att, t. ex. via riksbanken, vid behov stödja de kreditorgan som har svårt att anskaffa tillräckliga medel för den nya långivningen genom direkta lån eller inköp av obligationer. I detta sammanhang vill utskottet erinra om att medel undan för undan inströmmar såsom räntor och amortering å utestående bostadslån.

För dem som erhållit förhandsbesked om lån för redan påbörjade fastigheter måste under alla förhållanden tillses att medel ställes till förfogande så att de kan utfå slutliga lån i utlovad omfattning.

I och för sig möter det ej hinder att låta en kreditgaranti omfatta såväl räntebärande som räntefria lån. Systemet vinner dock onekligen i enkelhet om det begränsas så att de helt räntefria lånen frånskiljes. Vad angår bostadsförbättringslån för åldringar och bidrag för specialinredning av lägenheter för invalider talar även andra skäl för att de alltjämt ombesörjes av enbart statliga organ. Detsamma torde kunna sägas beträffande tilläggs lån till studentbostäder och tilläggs lån för täckande av vissa vinterbyggnadskostnader. Utskottet förordar att nämnda lån bibehålles. Under fonden för låneunderstöd bör för angivna ändamål till räntefria lån till bostadsbyggande uppföras ett anslag av 25 000 000 kronor.

Vad angår den räntefria stående delen av egnahemslånet, tillstyrker utskottet motionärernas förslag att densamma skall upphöra att utgå fr. o. m.

den 1 juli 1959. Motsvarande förslag återfinnes i socialdepartementets PM. Utskottet vill emellertid betona, att en dylik avveckling icke följer av själva omläggningen till ett kreditgarantisystem.

Beträffande kreditgarantivningens omfattning förordar utskottet en maximering för budgetåret 1959/60 å 800 000 000 kronor. Någon anledning att föreslå ändrade belåningsvärden synes utskottet ej föreligga. Detsamma gäller — vad beträffar budgetåret 1959/60 — lånegränserna, vilka alltså bör bilda det »lånetak» utöver vilket statlig kreditgaranti ej skall givas. I anslutning till föreliggande motionsyrkande vill dock utskottet förorda, att för hus påbörjade tidigast den 1 juli 1959 lånegränsen fastställs till 97 % i stället för 100 % för kommunala och s. k. allmännyttiga bostadsföretag med kommunal borgen och till 92 % i stället för 95 % för kooperativa bostadsföretag med kommunal borgen.

Ränteeftergiften å bottenlån samt den räntesubvention som ligger i den nuvarande räntesättningen beträffande de statliga tertiär- och egnahemslånen synes tills vidare böra i viss mån bibehållas vid övergång till ett kreditgarantisystem. I anslutning till gjorda motionsyrkanden förordar utskottet såsom gräns för denna räntegaranti 4 % för lån upp till 60 %, 4,5 % för lån mellan 60 och 70 %, 5 % för egnahemslån över 70 % och för lån till flerfamiljshus mellan 70 och 85 % samt 5,5 % för lån till flerfamiljshus överstigande 85 %, allt räknat i förhållande till belåningsvärdet. Då det synes utskottet att — vad tidpunkten beträffar — räntebidraget bör tillkomma dem som erhållit kreditgaranti i samma ordning som nu gäller i fråga om ränteeftergiften, föreligger ej behov att för budgetåret 1959/60 uppföra speciellt anslag i samband härmed.

Vad angår ränteeftergift för bottenlån utlämnade före den 1 juli 1959 bör denna höjas med 0,5 %. Det i motionerna I: 116 och II: 157 framlagda förslaget att ränteeftergift ej skall förekomma sedan räntegaranti förekommit i 10 år tillstyrker utskottet. Härigenom kan anslaget för 1959/60 nedbringas med 15 000 000 kronor.

Utskottet, som sålunda tillstyrker yrkandena i motionerna I: 115 och II: 159 samt I: 116 och II: 157 om övergång från statlig bostadslångivning till ett kreditgarantisystem fr. o. m. den 1 juli 1959 — i enlighet med vad utskottet ovan närmare utvecklat — är medvetet om att föreliggande förslag aktualiserar vissa författningsändringar. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t utan dröjsmål förelägger riksdagen förslag till sådana ändringar.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»II. beträffande införandet av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet i anledning av motionerna I: 115 och II: 159 samt I: 116 och II: 157, sistnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 212 och II: 269 samt I: 209 och II: 264, sistnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Jacobsson, Edström, Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén*, herrar *Hansson* i Skegrie och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 32 börjar med »I anledning av» och på s. 33 slutar med »inte tillstyrka», bort ha följande lydelse:

»Det är emellertid enligt utskottets mening angeläget, att en övergång snarast möjligt sker till statliga kreditgarantier, så att statsbudgeten i största möjliga utsträckning kan avlastas utgifter för bostadslån. Meningarna synes vara delade om hur ett sådant kreditgarantisystem skall utformas. Den s. k. kollektiva kreditgarantigivning, som förordats i den inom socialdepartementet upprättade promemorian, har kritiserats av ett flertal remissorgan. Utskottet anser därför att beslut om utformningen av ett kreditgarantisystem för egnahem inte kan fattas, innan frågan ytterligare prövats förutsättningslöst. Samtidigt bör frågan om kreditgarantisystem för flerfamiljshus bli föremål för skyndsamt utredning i enlighet med vad som förordas i motionerna I: 209 och II: 264 samt I: 212 och II: 269. Med hänsyn till den genomgripande förändring i bostadslångivningen, som en övergång till kreditgarantisystem innebär, bör i samband härmed hela den statliga långivningen och dess organisation göras till föremål för en allsidig prövning för uppnående av de förenklingar och besparingar, som härigenom blir möjliga.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»II. beträffande införandet av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet med avslag å motionerna I: 115 och II: 159 samt I: 116 och II: 157, sistnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, ävensom med bifall till motionerna I: 212 och II: 269 samt I: 209 och II: 264, sistnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

3) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande utredning angående värdebeständiga bostadslån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 33 börjar med »Utskottet anser» och på s. 34 slutar med »avstyrker motionen», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner de i motionen framförda synpunkterna beaktansvärda och anser, att en undersökning i den i motionen angivna riktningen bör företagas. Utskottet vill emellertid erinra om att förslag i annat sammanhang framförts till årets riksdag om tillsättande av en särskild utredning rörande åtgärder för att värdesäkra olika former av långsiktigt sparande. Utskottet finner det naturligt att den undersökning som angivits i motionen II: 267 företas inom ramen för nyssnämnda mera allmänt omfattande utredning. Då emellertid förslaget om att nu tillsätta en särskild utredning rörande åt-

gärder för att värdesäkra olika former av långsiktigt sparande — vilket behandlats i bankoutskottets utlåtande nr 5 — avvisats av riksdagens majoritet vill utskottet föreslå, att en undersökning om möjligheterna att införa värdebeständiga bostadslån nu företages. Denna bör då ses som en första etapp i en senare, mera allmänt omfattande utredning om olika möjligheter att värdesäkra långsiktigt sparande. Utskottet förutsätter nämligen att frågan om värdebeständiga bostadslån slutligt prövas i sammanhang med den större frågan om att värdesäkra skilda former av långsiktigt sparande.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»III. beträffande utredning angående värdebeständiga bostadslån med bifall till motionen II: 267 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

4) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka beträffande tillämpning av upphandlingskungörelsens bestämmelser på allmännyttiga bostadsföretag ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 34, som börjar med »Såsom utskottet» och slutar med »förevarande motioner», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner i likhet med motionärerna, att s. k. allmännyttiga bostadsföretag, vilka ju arbetar praktiskt taget utan eget kapital, bör ha skyldighet att handha dem anförtrodda statliga medel under samma ansvar som egentliga statsorgan samt att upphandlingskungörelsens bestämmelser vid infordran av anbud fördenskull bör gälla även dessa företag. Utskottet tillstyrker sålunda förevarande motionsyrkande.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»IV. beträffande tillämpning av upphandlingskungörelsens bestämmelser på kommunala och s. k. allmännyttiga bostadsföretag med bifall till motionerna I: 82 och II: 100 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

5) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande bestämmelser om ränteeftergift ansett att

dels utskottets yttrande från och med andra meningen i det stycke på s. 34, som börjar med »Utskottet biträder», till och med det stycke på s. 35, som slutar med »ändringsförslag avstyrkes», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Enligt utskottets mening bör generella räntesubventioner inte ingå som ett varaktigt led i bostadspolitiken. Den av staten garanterade räntan å primär- och sekundärlån har höjts två gånger, senast år 1957 med 0,5 procent. Bostadspolitiska utredningen föreslog i sitt betänkande, att ytterligare

höjning av garantiräntorna skulle ske med 0,5 procent från och med hyresåret 1959/60. Statskontoret har nu, såsom redovisas i statsverkspropositionen, understrukit angelägenheten av en omedelbar höjning av de garanterade räntesatserna med i varje fall 0,5 procent. Med hänsyn till nuvarande statsfinansiella läge är utskottet berett att tillstyrka, att den av staten garanterade räntan å primär- och sekundärlån höjes med 0,5 procent med verkan från den 1 januari 1959. Härigenom vinnes för budgetåret 1959/60 en besparing för staten på cirka 25 miljoner kronor och för budgetåret 1960/61 en besparing på cirka 50 miljoner kronor».

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»V. beträffande bestämmelser om ränteeftergift i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 ävensom med bifall till motionerna I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;»

6) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande grunderna för inkomstprövning av familjebostadsbidrag ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 36, som börjar med »Kungl. Maj:ts förslag» och slutar med »biträda motionsyrkandena», bort ha följande lydelse:

»En höjning av inkomststrecken för familjebostadsbidragen i samband med en försämring av penningvärdet är även enligt utskottets mening i och för sig motiverad. Med hänsyn till nödvändigheten av att i nuvarande läge begränsa statens utgifter så långt detta är möjligt finner sig utskottet dock icke kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet delar alltså den uppfattning som kommit till uttryck i förenämnda motioner att höjningen tills vidare måste anstå och tillstyrker motionsyrkandet.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»VI. beträffande grunderna för inkomstprövning av familjebostadsbidrag med bifall till motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag;»

7) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande

omprövning av bestämmelserna om räntefritt stående förbättringslån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 37, som börjar med »Kungl. Maj:ts förslag» och slutar med »nämnda motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts förslag om höjning av inkomststrecket för räntefritt stående förbättringslån har samband med motsvarande förslag beträffande familjebostadsbidraget. Under hänvisning till vad utskottet ovan anfört rörande familjebostadsbidraget avstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förevarande förslag och biträder alltså motionsyrkandet.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»VIII. beträffande omprövning av bestämmelserna om räntefritt stående förbättringslån med avslag å motionerna I: 116 och II: 157 ävensom med bifall till motionerna I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag;»

8) beträffande räntesatsen för förbättringslån

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 37, som börjar med »Utskottet har» och slutar med »avstyrkes därför», bort ha följande lydelse:

»I anslutning till vad utskottet i det följande anför beträffande räntesatserna för tertiärlån och egnahemslån förordar utskottet, att räntan på förbättringslån skall fr. o. m. den 1 juli 1959 utgöra 5 %.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»IX. beträffande räntesatsen för förbättringslån i anledning av motionerna I: 116 och II: 157, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Jacobsson, Edström, Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén*, herrar *Hansson* i Skegrie och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 37, som börjar med »Utskottet har» och slutar med »avstyrkes därför», bort ha följande lydelse:

»Förbättringslånen har enligt utskottets mening stor betydelse genom att de underlättar för personer med små inkomster att skaffa sig goda bostäder. En höjning av räntan från 4 till 5,5 procent skulle medföra en betydande försämring av lånevillkoren. Utskottet anser att nuvarande ränta på förbättringslånen bör bibehållas och avstyrker sålunda ifrågavarande motionsyrkande.»

9) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande räntesatsen för tertiärlån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 37, som börjar med »Utskottet biträder» och slutar med »framförda ändringsförslag», bort ha följande lydelse:

»För att statens utgifter för det generella bostadsstödet skall minskas, bör tertiärlåneräntan höjas för lån som utbetalas efter 1 juli 1959. Det i motionerna I: 116 och II: 157 framförda förslaget om att tertiärlåneräntan skall vara högre för lån som ligger över 85 procent av belåningsvärdet finner utskottet motiverat. Härigenom skulle konkurrensvillkoren för olika företagsformer bli mera likvärdiga. Utskottet föreslår därför med anledning av motionerna I: 117 och II: 158 samt I: 116 och II: 157 att tertiärlåneräntan för lån som utbetalas efter 1 juli 1959 skall utgöra 5 procent för den del av lånet som ligger under 85 procent av belåningsvärdet samt 5,5 procent för den övriga delen av lånet. Övriga motionsyrkanden om ändringar i räntevillkoren för tertiärlån kan utskottet inte tillstyrka.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»X. beträffande räntesatsen för tertiärlån i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

10) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande tertiärlånets storlek och amorteringstid ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 38, som börjar med »Denna lånefråga» och slutar med »avstyrkes därför», bort ha följande lydelse:

»En sänkning av lånegränserna för flerfamiljshus i enlighet med motionsyrkandena föreslogs redan av bostadspolitiska utredningen. En sådan ändring skulle innebära att låneramar och anslag räckte till ett större antal lägenheter. Samtidigt skulle ett ökat sparande tillskapas, vilket utskottet anser synnerligen önskvärt. Utskottet finner därför motionsyrkandena välmotiverade och föreslår, att nämnda lånegränser tillämpas beträffande flerfamiljshus, som påbörjas tidigast den 1 juli 1959.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XI. beträffande tertiärlånets storlek och amorteringstid i anledning av motionerna I: 116 och II: 157 ävensom med

bifall till motionerna I: 117 och II: 158, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört»;

11) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande rätt att återlåna del av tertiärlån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 38, som börjar med »Förra årets» och slutar med »avstyrker förslaget», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som anser att det är angeläget att stimulera låntagare till extra amorteringar på de statliga bostadslånen, delar motionärernas uppfattning att många underlåter att göra sådana amorteringar, emedan de räknar med att fastigheten blir svårare att försälja om lånen nedamorterats. Om lånevillkoren för tertiärlån utformas så, att den del av lånet som amorterats *utöver* vad lånevillkoren föreskriver får återlånas av köparen vid försäljning under förutsättning att fastigheten är i gott skick, blir detta hinder för extra amorteringar undanröjt. Utskottet tillstyrker alltså motionärernas förslag om återlånerätt.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XII. bifalla i motionerna I: 117 och II: 158 framställt yrkande beträffande rätt att återlåna del av tertiärlån;»

12) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka beträffande uttagande av särskild förvaltningsavgift ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 38, som börjar med »Förra årets» och slutar med »utskottet förslaget», bort ha följande lydelse;

»Utskottet finner motionärernas yrkande motiverat och tillstyrker det samma.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XIII. bifalla i motionerna I: 116 och II: 157 framställt yrkande om uttagande av en särskild förvaltningsavgift;»

13) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka beträffande återkrav av beviljade tilläggs-lån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 39, som börjar med »Kungl. Maj:ts förslag» och slutar med »förenämnda motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner det motiverat att de tilläggs-lån som enligt Kungl. Maj:ts förslag skall återbetalas även göres räntepliktiga. En räntesats av 5 % synes

utskottet rimlig. Utskottet tillstyrker alltså yrkandet i motionerna I: 116 och II: 157. Yrkandet i motionen II: 265 avstyrkes därmed.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XV. beträffande återkrav av beviljade tillägglån i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 116 och II: 157 ävensom med avslag å motionen II: 265, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

14) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande räntesatsen för egnahemslån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 39, som börjar med »Utskottet biträder» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner det motiverat, att räntan på egnahemslån fastställs till 5 procent för lån, som utbetalas efter den 1 juli 1959. Genom en sådan åtgärd stimuleras till extra amorteringar och därmed till ökat bostadssparande. Egnahemslånen utgör emellertid en större andel av anskaffningskostnaden för fastigheten än tertiärlånen. Räntehöjningen kommer därför att innebära större kostnadsökning för egnahem än den motsvarande höjning av tertiärlåneräntan, som utskottet i det föregående tillstyrkt, medför för flerfamiljshus. Det synes utskottet därför motiverat, att särskild ränteeftergift medges för den kostnadsökning, som följer av höjning av räntan med 0,5 procent på den del av egnahemslånen, som ligger under 70 procent av fastighetens belåningsvärde. Det schablonbidrag, som utgår till egnahem på grund av räntegarantien på bottenlånen, hör bestämmas så, att det inkluderar även ifrågavarande ersättning för ökade räntekostnader i fråga om egnahemslånet. Vid den av utskottet förordade ordningen kan den verkliga egnahemslåneräntan beräknas till i genomsnitt 4,5 procent.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XVI. beträffande räntesatsen för egnahemslån i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

15) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande

slopande eller minskning av den räntefria stående delen av egnahemslån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 40, som börjar med »Utskottet har» och slutar med »inte biträda», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Även om småhusbebyggelsen i fortsättningen bör erhålla en ökad andel av den årliga bostadsproduktionen måste enligt utskottets mening på grund av det statsfinansiella läget en viss avveckling ske även av kapitalsubventionen till egnahem. Den räntefria stående delen av egnahemslånen bör därför från den 1 juli 1959 utgå med högst 3 000 kronor. Utskottet tillstyrker alltså motionerna I: 209 och II: 264 i denna del.

Utskottet har i det föregående tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag om att det ortsdifferentierade tilläggslånet, som är den enda kapitalsubvention som f. n. utgår till flerfamiljshusen, skall upphöra att utgå. Om kapitalsubventionen till egnahem bibehålles även sedan den helt avskaffats för hyreshusen, kan motiveringen inte vara enbart av bostadspolitisk natur utan sociala hänsyn måste också ha inverkat på bedömningen. Det kan emellertid ifrågasättas om stödet i så fall skall utgå även till egnahemsbyggare med relativt höga inkomster. I motionerna I: 117 och II: 158 föreslås att den räntefria stående delen av egnahemslån skall inkomstprövas för låntagare, som erhåller preliminärt beslut efter den 1 juli 1959. Utskottet tillstyrker detta förslag. Inkomstgränsen bör sättas så att den som under de tre senaste åren i genomsnitt haft en till statlig inkomstskatt taxerad inkomst som inte överstigit 13 000 kronor erhåller 3 000 kronor i räntefri stående del, medan de som har haft högre inkomst inte erhåller någon kapitalsubvention. Övriga motionsyrkanden om kapitalsubventionen till egnahem kan utskottet inte tillstyrka.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XVII. beträffande slopande eller minskning av den räntefria stående delen av egnahemslån i anledning av motionerna I: 209 och II: 264 samt I: 117 och II: 158 ävensom med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

16) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka beträffande återbetalning av beviljad räntefri stående del av egnahemslån ansett att

dels utskottets yttrande från och med det stycke på s. 40, som börjar med »F. n. gäller», till och med det stycke på s. 41, som slutar med »berörda motionsyrkande», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet finner motionärernas yrkande skäligt och överensstämmande med den hänsyn man bör visa egnahemsägaren. Utskottet tillstyrker därför förevarande motionsyrkande.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XVIII. beträffande återbetalning av beviljad räntefri stående del av egnahemslån med bifall till motionerna I: 116 och II: 157, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

17) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande rätt att återlåna del av egnahemslån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 41, som börjar med »Med hänvisning» och slutar med »ifrågavarande förslag», bort ha följande lydelse:

»Med hänvisning till vad utskottet anfört i det föregående beträffande tertiärlån tillstyrker utskottet motionärernas förslag om att lånevillkoren för egnahemslån ändras så att rätt medges köparen att vid försäljning återlåna den del av egnahemslånet, som amorterats utöver vad lånevillkoren föreskriver.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XIX. bifalla i motionerna I: 117 och II: 158 framställt yrkande beträffande rätt att återlåna del av egnahemslån;»

18) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 5) betecknade reservationen anslaget till kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån bör anvisas med lägre belopp och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 42, som börjar med »Motionsyrkandena är» och slutar med »av medelsbehovet», bort ha följande lydelse:

»Vad utskottet ovan förordat rörande reducering av ränteeftergifterna innebär en minskning av medelsbehovet med 25 000 000 kronor, varför utskottet förordar att anslaget uppföres med 125 000 000 kronor.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXIV. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 116 och II: 157 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 125 000 000 kronor;»

19) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 6) betecknade reservationen anslaget till bostadsrabatter bör upptagas med lägre belopp och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 42, som börjar med »Utskottet, som» och slutar med »äskade beloppet», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående avstyrkt Kungl. Maj:ts förslag om höjning av inkomststrecken för familjebostadsbidrag, föreslår att anslaget uppföres med 120 000 000 kronor.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXV. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 116 och II: 157 ävensom med bifall till motionerna I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 120 000 000 kronor;»

20) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 7) betecknade reservationen anslaget till bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet bör anvisas med lägre belopp och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 42, som börjar med »Utskottet, som» och slutar med »av medelsbehovet», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående avstyrkt Kungl. Maj:ts förslag om höjning av inkomststrecket för räntefritt stående förbättringslån, förordar att anslaget uppföres med 11 000 000 kronor, innebärande en besparing på 2 000 000 kronor.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXVI. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen II: 106 ävensom med bifall till motionerna I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, sistnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 11 000 000 kronor;»

21) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skeg-

rie, fröken *Karlsson* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 15) betecknade reservationen ramen för preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, bör fastställas till lägre belopp och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 43, som börjar med »Utskottet, som» och slutar med »berörda motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående tillstyrkt vissa ändringar i fråga om bostadsbyggandets finansieringsvillkor, förordar de ändringarna i Kungl. Maj:ts förslag att ramen för preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande samt från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, för budgetåret 1959/60 fastställas till 770 000 000 kronor resp. 65 000 000 kronor.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXIX. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 116 och II: 157, såvitt nu är i fråga, medgiva, att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 770 000 000 kronor;»

22) av herrar *Pålsson*, *Axel Johannes Andersson*, *Nils Theodor Larsson*, *Ragnar Bergh*, *Jacobsson*, *Edström*, *Skoglund* i Doverstorp, *Malmberg*, *Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 15) betecknade reservationen anslaget till lånefonden för bostadsbyggande bör anvisas med högre belopp och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 43, som börjar med »Under hänvisning» och slutar med »avstyrkes därför», bort ha följande lydelse:

»Under hänvisning till utskottets ställningstagande i det föregående till grunderna för långivningen förordar utskottet, att anslaget till lånefonden för bostadsbyggande uppföres med 715 000 000 kronor och anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande med 105 000 000 kronor.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXX. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 116 och II: 157, såvitt nu är i fråga, till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1959/60 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 715 000 000 kronor;»

23) av herrar *Pålsson*, *Axel Johannes Andersson*, *Nils Theodor Larsson*, *Ragnar Bergh*, *Jacobsson*, *Edström*, *Skoglund* i Doverstorp, *Malmberg*, *Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att under

förutsättning av bifall till den med 21) betecknade reservationen ramen för preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, bör fastställas till lägre belopp och att därför nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 116 och II: 157 ävensom med avslag å motionen II: 265, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva, att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 65 000 000 kronor;»

24) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 22) betecknade reservationen anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande bör anvisas med lägre belopp och att därför nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXIII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 116 och II: 157 ävensom med avslag å motionen II: 265, samtliga motioner såvitt nu är ifråga, till *Räntefria lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1959/60 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 105 000 000 kronor;»

25) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka beträffande avlöningsstat för bostadsstyrelsen under förutsättning av bifall till den med 2 a) betecknade reservationen ansett att

dels de tre sista meningarna i det stycke i utskottets yttrande på s. 44, som börjar med »Utskottet biträder» och slutar med »och II: 156», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående tillstyrkt införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet fr. o. m. den 1 juli 1959, tillstyrker förevarande yrkanden i motionerna I: 114 och II: 156.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXV. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 114 och II: 156, såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 057 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	65 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	1 371 900
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	15 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	545 600
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	25 700
	Summa kronor 3 080 500;

b) till *Bostadsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 080 500 kronor;»

26) beträffande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna

a) av herrar *Ragnar Bergh*, *Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka under förutsättning av bifall till den med 25) betecknade reservationen ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 44, som börjar med »Utskottet tillstyrker» och slutar med »avstyrkes därför», bort ha följande lydelse:

»Utskottet biträder yrkandena i motionerna I: 114 och II: 156 och kan alltså inte tillstyrka förslagen i motionerna I: 117 och II: 158.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXVII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 117 och II: 158 ävensom med bifall till motionerna I: 114 och II: 156, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	833 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	110 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	2 276 500
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	280 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	562 900

6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	25 300
--	--------

Summa kronor 4 088 000;

b) till Länsbostadsnämnderna: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 088 000 kronor;»

b) av herrar *Axel Johannes Andersson, Jacobsson, Edström, Malmborg*, fröken *Elmén* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 44, som börjar med »Utskottet tillstyrker» och slutar med »avstyrkes därför», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet anser att, icke minst med hänsyn till det ansträngda statsfinansiella läget, stor återhållsamhet måste iakttagas i fråga om den personalökning som kan uppkomma för länsbostadsnämndernas del. Utskottet biträder därför det i de likalydande motionerna I: 117 och II: 158 framförda förslaget att begränsa personalökningen till två ingenjörsbefattningar i Ae 15, vilket under remissbehandlingen föreslagits av statskontoret. Utskottet vill vidare erinra om att utskottet i det föregående hemställt om utredning rörande bl. a. de tekniska förberedelserna för övergång till statligt kreditgarantisystem på bostadslåneområdet, vilket utskottet förutsätter skall komma till stånd inom en nära framtid. Vid genomförandet av ett sådant system kommer arbetsuppgifterna för de bostadspolitiska organen att minska. Detta utgör ytterligare ett skäl till återhållsamhet med förstärkningen av den nuvarande organisationen.

Med vad utskottet ovan förordat kan avlöningsanslaget till länsbostadsnämnderna för budgetåret 1959/60 nedsättas med 290 000 kronor till 4 198 000 kronor.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXVII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 114 och II: 156 ävensom med bifall till motionerna I: 117 och II: 158, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	833 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	110 000

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 386 500
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	280 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	562 900
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	25 300

Summa kronor 4 198 000;

b) till *Länsbostadsnämnderna*: *Avlöningar för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 198 000 kronor;*»

27) beträffande anslag till omkostnader för bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 44, som börjar med »Utskottet kan» och slutar med »motionsyrkanden avstyrkes», bort ha följande lydelse:

»Utskottet biträder yrkandena i motionerna I: 114 och II: 156 och kan alltså inte tillstyrka förslagen i motionerna I: 206 och II: 261.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXVIII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 206 och II: 261 samt med bifall till motionerna I: 114 och II: 156, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa

a) till *Bostadsstyrelsen*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 600 000 kronor;

b) till *Länsbostadsnämnderna*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 576 000 kronor;»

b) av herrar *Axel Johannes Andersson, Jacobsson, Edström, Malmborg*, fröken *Elmén* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 44, som börjar med »Utskottet kan» och slutar med »motionsyrkanden avstyrkes», bort ha följande lydelse:

»Då det i nuvarande statsfinansiella läge framstår som angeläget att alla möjligheter till besparingar inom statsverksamheten tillvaratas, finner utskottet det välbetänkt att i motionerna I: 206 och II: 261 föreslagna nedskärningar i medelsäskandena på omkostnadssidan vidtas. Respektive anslag bör enligt utskottets förslag således uppföras med 853 200 kronor för bostadsstyrelsen och 608 400 kronor för länsbostadsnämnderna.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXVIII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 114 och II: 156 ävensom med bifall till motionerna I: 206 och II: 261, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa

a) till *Bostadsstyrelsen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 853 200 kronor;

b) till *Länsbostadsnämnderna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 608 400 kronor;»

28) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka beträffande förberedelser till en bostadsräkning ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 44, som börjar med »Kungl. Maj:ts förslag» och slutar med »bostadsräkningen nere», bort ha följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts förslag att ett anslag av 300 000 kronor skall anvisas till förberedelser till en bostadsräkning år 1960 kan utskottet icke biträda. Frågan bör anstå tills det statliga budgetläget förbättras.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXIX. avslå Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av anslag till Förberedelser till en bostadsräkning.»